

Cirkev miluje väčšmi ako seba

Mons. Alfred Xuereb
o posledných chvíľach
pápeža Benedikta XVI.
v úrade

str. 4

Zo šamana katechéta

Začal sa beatifikačný
proces Nicholasa Čierneho
losa z indiánskeho kmeňa
Siouxov

str. 8

Milánsky edikt

Na stretnutí v Miláne
sa dohodla náboženská
politika vo vzťahu
ku kresťanstvu

str. 12

Späť na nohy

Kresťanstvo sa objavilo na svete ako prevratná novosť. Celé sa to v podstate začalo rečou na Vrchu blahoslavenstiev, ktorou Ježiš nielen omráčil svojich poslucháčov, ale svojím „no ja vám hovorím“ všetko dovedajšie poprevracal. Prví kresťania sa potom stali najnepredvídanejšími tlmočníkmi paradoxov radostnej zvesti. Svojimi „bláznovstvami“ udivovali do takej miery, že ich označili za tých, „čo rozbúrili celý svet“ (Sk 17, 6).

Na prvý pohľad by sa mohlo zdáť, že kresťanstvo poprevracalo veci z nôh na hlavu. Opak je však pravda. Naznačuje to aj Lactantiov vysvetlenie pojmu *religio, náboženstvo*. Podľa tohto cirkevného Otca *religio* súvisí so slovom *religare*, ktoré je zložené z *re*, t. j. *opäť a ligare – viazat*, to znamená *znova zviazať, znova spojiť*. To, čo v raji človek rozviazal, Boh skrze Ježiša opäťovne zväzuje. Inými slovami – z hlavy sa dostávajú veci späť na nohy.

Problém je, že ono prvotné „rozhazanie“ poznačilo optimu človeka, a tak „znovuzviazanie“ so svojimi dôsledkami musí udivovať a „rozbúriť“ svet, pretože ten starý „búra“, keďže hriechom poznačenej myсли cez „no ja vám hovorím“ vracia prapôvodné vzťahy a hodnoty. Už nie je Boh, voltairovský povedané „na obraz človeka“, čo nám vyhovovalo, ale my sme na obraz Boha a na jeho podobu (porov. Gn 1, 27), čo nás zaväzuje, aj keď sa nám mnohé veci zdajú paradoxné. No práve napĺňanie týchto paradoxov možno nazvať „bláznovstvom kríža“ a „bláznovstvom ohlasovania“ (1 Kor 1, 18.21).

„My sme blázni pre Krista,“ píše svätý Pavol požívačným a vyvyšujúcim sa Korinčanom (1 Kor 4, 10) a priateľa z misijných ciest Timoteja ubezpečuje, že veľmi dobre „vie, komu uveril“ (2 Tim 1, 12). A práve v „bláznovstve pre Krista“ tkvie postavenie vecí z hlavy na nohy, čo viedlo k „rozbúreniu celeho sveta“. Ba čo viac – hlavnú postavu onoho „rozbúrenia“, Ježiša Krista, „ohlasovali nevzdelenici a uverili mu učenci,“ upozorňuje francúzsky filozof Joseph Maria de Maistre. Aby to neskorším pochybovačom o autentickom Božom Synovi bolo jasné, o takmer dve tisícročia vincentínsky knáz Guillaume Pouget (1847 – 1933) im pripomína: „Vymysliet Krista nie je možné, pretože je privel'mi nepohodlný.“

Pre optiku opäťovného „nezviazania“ bude Ježiš vždy nepohodlný. Je však otázne, do akej miery je pre súčasný svet nepohodlný, a do akej miery fumigovaný. No jedno je isté: Ak sa svet dostať až do takéhoto polôh, vinu na tom nenesie ani tak svet, ako tí, ktorí sa odmietajú stať „blázni pre Kris-

Uzdravenie ženy trpiacej na krvotok,
Katakomby sv. Marcelina a Petra

ta“, ktorí „bláznovstvo ohlasovania“ považujú ak nie priamo za diagnózu, tak minimálne za prezitok či čudáctvo. A ak sa niekto vážne rozhodne nasledovať Krista a evanjelium, vtedy sa ľudia, zvlášť tí, „čo rozriešili všetky problémy svedomia, postaviač sa do rovnakej vzdialenosťi medzi nebo a zem, medzi využívaním tu, dole a zabezpečením tam, hore“ (Carlo Caretto), nazvú ho extrémistom, pretože sa odklonil od ich spôsobu života.

Súčasnosť začína postupne rozvážovať to, čo bolo „znovuzviazané“ a veci sa začínajú opäť stavať z nôh na hlavu. Krásu paradoxov z Vrchu blahoslavenstiev sa začína vyhľasovať v lepšom prípade za tmárstvo (sic!), vo väčšine prípadov však za netoleranciu, bigotnosť až extrémizmus. A „znovuzviazaný“ uzol začína povoľovať.

Kresťanstvo prišlo ako prevratná novosť. Sme potomkami tých, „čo rozbúrili celý svet“.

Ale – naozaj sme...?

PAVOL PRIKRYL

Nezabudli
ste si
predplatit'

VOX?

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Michal Chuda

Kríž

Hľa, - drevo
kríža! Strom,
ktorý rástol
v raji, aby
povýšil lásku nad akúkol'vek bolest'.
To preto povýsili naň Syna človeka.
Aj človek dorástol do podoby kríža –
upaží – a sám si je krížom. Náhoda?

Ale kríž je
predovšetkým
v nás. Každý
ho nesie na
Golgotu sám,
či zavše aj
radšej počká
na Cyrénčana?

Mons. Alfred Xuereb o posledných chvíľach pápeža Benedikta XVI. v úrade

Cirkev miluje väčšmi ako seba

Aké spomienky na pápeža Benedikta sa vám najsilnejšie vryli do pamäti?
Vedľa pápeža Benedikta som prežil päť a pol roka. S postupujúcim časom hľadím na tieto spomienky ako na vzácnosť, ako na dar a poklad, ktorého sa mi dostalo. A ktoré sú najsilnejšie? Prírodne, sú to chvíle abdikácie. Dobre si spomínam na 5. február 2013, keď si ma pápež pozval do svojej pracovne a oznámil mi veľké rozhodnutie o svojej abdikácii. Skoro som vtedy vykrikol, či by sa nad tým nemal ešte zamyslieť, ale ovládol som sa, pretože som vedel, bol presvedčený, že sa dlho o tejto veci modlil. Práve vtedy sa mi v mysli vybavilo, ako v poslednom čase pred svätoou omšou v súkromnej kaplnke dlho zotrívával v modlitbe, a to aj napriek odbíjaniu hodín, ohlasujúce začiatok omše. Došiel som teda k záveru, že sa modlil za niečo veľmi dôležitého.

Ďalším silným momentom bolo verejné ohlásenie na konzistóriu 11. februára. Celý čas som mal v očiach slzy a počas obeda Svätý Otec pochopil, že som veľmi dojatý. Keď som sa ho potom spýtal, či bol vo chvíli ohlásenia abdikácie pokojný a cítil sa dobre, odpoval rozhodným áno. Benedikt mal bolestné chvíle už za sebou. Bolo už len na nás, aby sme to prijali ako Božiu vôle.

Čo bolo zdrojom tohto pápežovho počoa?

V nedelju 11. februára uplynulo päť rokov, čo pápež Benedikt XVI. prekvapivo ohlásil svoje odstúpenie z úradu. Jedným z mála ľudí, ktorí o pápežovom rozhodnutí vedel o niečo skôr, bol Benediktov osobný sekretár, maltský kňaz Mons. ALFRED XUEREB (na snímke). Rádio Vatikán s ním priniesol rozhovor.

Bola to práve tá istota, že si celú záležitosť veľmi dobre rozvážil, že koná podľa Božej vôle.

Ale ešte by som chcel spomenúť jeden silný moment. Pre mňa to bol okamih lúčenia. Benedikt mi totiž povedal, že ja zostanem s novým pápežom. Keď bol zvolený pápež František, Benedikt mu hned napísal list, v ktorom hovoril aj o tom, že je pripravený ma uvoľniť, ak ma bude potrebovať. Potom nadišiel deň lúčenia. Zo Štátneho sekretariátu mi prišlo avízo, aby som sa ponáhľal a rýchlo sa zbalil, pretože pápež František si sám otvára svoju korešpondenciu. Vstúpil som do pracovne pápeža Benedikta, aby som mu oznámil, čo sa deje, a v slzách som ho poprosil o požehnanie. On sa postavil a požehnal mi – a takto ma prepustil.

Kedy ste sa naposledy videli s pápežom Benediktom?

Pozval ma k sebe v deň mojich narodenín, aby sme spolu slúžili omšu, a potom sme sa naraňajkovali. Videl som ho s úplne jasnou myšľou a potešilo ma, ako jeho pohľad počas raňajok prezrádzal: Som rád, že ťa zase vidím. Pamäť si veľmi dobre všetky detaily, dokonca aj o mojej matke a jej mačkách. Prírodne, po fyzickej stránke je veľmi krehký, keď vstane, ide veľmi neisto. To všetko súvisí s pokročilým vekom, ved' má takmer 91 rokov.

Myslíte si, že ľudia za tých päť rokov pochopili prekvapivé gesto Benedikta XVI.?

Niektoři áno, aj keď si myslím, že iní by ho ešte mali pochopit' trochu lepšie. Bolo to naozaj veľkolepé gesto. Benedikt XVI. si uvedomil, najmä počas cesty do Mexika, že už nie je v stave vydávať sa na dlhé púte. A vtedy sa prípravovali Svetové dni mládeže v Brazílii. Keď si uvedomil, že nemôže cestovať, podnikol, podľa môjho názoru, heroický krok, pretože väčšmi mysel na Cirkev. Jeho lásku k Cirkvi bola a je

oveľa väčšia ako láska k sebe samému. Nezaoberal sa tým, čo si o ňom budú iní myslieť, že v tom možno uvidia nedostatok odvahy. Dospel k záveru, že Boh od neho chce tento prejav, v ktorom miluje väčšmi Cirkev ako seba samého.

Pôsobili ste rok ako sekretár pápeža Františka. Ako by ste opísali vzťah medzi Josephom Ratzingerom a ním?

Pápež František hned na začiatku poadal správnu definíciu: „*Je naším privilégiom, že máme doma deduška.*“ Máme tu historickú pamäť, z ktorej môžeme čerpať. A som si istý, že pápež František sa ho skutočne pytia, ako niektoré udalosti presne prebehli. Prehovárajú aj gestá. Od prvej chvíle, keď pápež František vystúpil na lodžiu, aby požehnal ľuďom, pokúšal sa aj o telefóna pápežovi Benediktovi, aby ho pozdravil. My sme v tej chvíli sledovali udalosti v televízii, kde je telefón vždy utlmený, takže sme zvonenie nepočuli. To preto pápež vyšiel na lodžiu tak neskoro. No počas večere nám zavolali znova s tým, že pápež František zatelefonuje po večeri. Vzal som si teda so sebou prenosný telefón, pretože po večeri sme pravidelne chodili na večernú prechádzku. Keď sa ozvali, odovzdal som telefón Benediktovi a počul som jeho slová: „*Svätosť, slubujem od tejto chvíle svoju absolútну poslušnosť a modlitbu.*“ To sú pre mňa nezabudnuteľné okamihy.

Čím teraz pápež Benedikt najväčšimi slúži Cirkvi?

Rozhodol sa pre život v ústrani, aby sa pripravil na konečné stretnutie s Pánom. Žije hlboko duchovne a obetuje modlitby a svoju krehkosť za Cirkev. Podobne, ako to robili rehoľníčky, poľské mníšky v kláštore, kde teraz Benedikt žije. Tie tiež žili v ústrani, aby obetovali svoje modlitby a utrpenie za pápeža a za Cirkev.

Zhováral sa ALESSANDRO GISOTTI
(Snímka: CTV)

Pôst je starobylý dar, nie zastaraný ani starnúci, ale vždy sa omladzujúci a kvitnúci

Už od raja

Ilustrácia: Arba

O pôste, autentickej príprave na Veľkú noc, hovoril vo svojej homílie O pôste učiteľ Cirkvi svätý BAZIL VEĽKÝ (330 – 379). Uverejňujeme časť o počiatkoch pôstu.

Myslíš si snáď, že starobylosť pôstu odvodzujem zo Zákona? (*Myslí sa na Zákon dany Mojžišovi – pozn. red.*) Pôst je starší než Zákon. Ak budeš mať trošku trpežlivosti, uvidíš dôkaz pravdivosti tohto tvrdenia.

Nemysli si, že deň zmierenia, ktorý bol pre Izrael nariadený v desiaty deň siedmeho mesiaca, je počiatkom pôstu. Chod' dejinami a pátraj po tom, aký je pôst starý! Nie je to vynález nového dáta, je to drahocenné dedičstvo našich otcov.

STARÝ AKO ĽUDSTVO

Všetko, čo vyniká vysokým vekom, je úctyhodné. Maj preto pôst pre jeho starobylosť v úcte! Je rovnako starý ako ľudstvo. Pôst bol nariadený už v rajskej záhrade. Prvý príkaz, ktorý Adam dostal, znel: „Zo stromu poznania dobra a zla však nejedz!“ (Gn 2, 17). Slovo „nejedz“ je príkazom k pôstu a abstinencií. Ak by Eva nebola bývala okúšila zo stromu, nebol by pôst teraz potrebný. „Lekára nepotrebuju zdraví, ale chorí“ (Mt 9, 12). Skrze hriechy sme sa stali chorými, skrze pokánie musíme opäť vyzdravieť. Pokánie bez pôstu je však bezcenné. „Nech je prekliata zem pre teba; tŕnie a bodlacie ti bude rodíť“

(Gn 3, 17.18). Bolo ti prikázané smútiť, nie hýriť. Pôstom sa obhajuj pred Bohom!

Áno, i samotný život v raji je predobrazom pôstu, nielen nakoľko človek žil s anjelmi a skrz skromnosť si uchoval s nimi podobnosť, ale i preto, lebo všetko, čo potom ľudský rozum vymyslel, ako pitie vína, zabíjanie zvierat, vlastne všetko, čo zakaluje ľudského ducha, pre obyvateľov rajskej záhrady bolo ešte neznáme.

NEVYHOVÁRAŤ SA

Pretože sme sa nepostili, stratili sme raj. Postime sa teda, aby sme sa tam opäť mohli vrátiť! Nevidíš ako Lazár skrzes pôst vstúpil do raja (porov. Lk 16, 20-31)? Nenapodobňuj Evinu neposlušnosť; nepriberaj si opäť za svojho radcu hada, ktorý sa zalieča telu a vyzýva k pôžitku! Nevyhováraj sa na slabosť tela a nemohúcnosť! Pretože nie mne vymenúvaš ospravedlňujúce dôvody, ale tomu, ktorý to vie.

Akože? Nemôžeš sa postiť? Ale celý život sýtiť sa doplna a ničiť si žalúdok nadmiernou stravou, to môžeš? Viem predsa, že lekári nepredpisuj chorým všelijaké jedlá, ale pôst a abstinenciu. Ked' to teda dokážeš, ako by si mohol predstierať, že to nezvládneš? Čo je

brachu osoznejšie, stráviť noc po striednej strave, alebo si ľahnuť prepcháty jedlom – nie, nie ľahnuť si, ale stonajúc a vzduchajúc prehadzovať sa sem a tam? Musel by si iba nametať, že námorníci ľahšie zachránia tovarom naloženú loď, než ľahkú a málo zaťaženú. Tažko naložená loď sa i pri miernom náapore vĺn potopí, kým loď s menším nákladom sa po vlnách klže ľahšie, pretože bez problémov môže stúpať vyššie. Tak sa aj ľudské telo, ktoré sa ustanovične sýti a je obtiažkané jedlom, ľahko stáva obeťou choroby; kto sa však uspokojí so striedajoucou a ľahšou stravou, neušikne iba obávanému zlu choroby ako nejakému hroziacemu víchru, ale zdolá aj už existujúcu nevoľnosť tak ako útes prichádzajúci nápor.

NOE A MOJŽIŠ

V raji nebolo nijaké víno, nijaké zabíjanie zvierat, nijaké požívania mäsa. Víno sa objavilo až po potope (porov. Gn 9, 3). Ked' sa ľudia zriekli dokonalosti, bolo požívanie týchto vecí dovolené.

Príkladom toho, že o víne sa nič nevedelo, je Noe, ktorému užívanie vína nebolo známe. Víno sa ešte nevkradlo do života, ešte nepatrilo k životným potrebám ľudí. Noe nikdy nevidel niekoho iného piť víno, ani ho sám ešte neochutnal, a tak musel zrazu na sebe samom pocítiť neblahé dôsledky požitia vína: „Noe vysadil vinicu. A ked' sa napil vína, opil sa“ (Gn 9, 20-21). Nie preto, že by bol pijan, ale preto, lebo nepoznal mieru. K rozšíreniu pitia vína došlo teda neskôr než bola rajska záhrada a posvätnosť (pôstu je prastará).

Aj o Mojžišovi predsa vieme, že po ceste pôstu vystúpil na vrch (porov. Ex 24, 18). Neosmelil by sa vystúpiť na dynamiaci vrch, ani by nemal odvahu vstúpiť do oblaku, keby sa predtým nebol ozbrojil pôstem. Prostredníctvom pôstu dostal na tabuliach Božím prstom napísaný Zákon. A kým si na vrchu pôst vymohol dar zákona, dole sa hýrivosť vyzúrila až k modloslužbe. „Potom sa ľud posadil a jedol a pil. Nato sa zdvihli a veselili“ (Ex 32, 6). Čo dosiahol služobník v štyridsaťdňovom vytrvalom pôste a modlitbe, bolo zmarené jedným jediným záchvatom opitosti. V jedinom okamihu sa ľud, ktorý smel svojho Boha poznať na základe najväčších divov, vrhol kvôli obžerstvu do modloslužobného šialenstva Egypťanov.

Postav si obe veci vedľa seba: ako pôst privádza k Bohu a ako nás hýrivosť okráda o blaženosť. (Odseky a medzititulky: redakcia)

V neskorom stredoveku si panovníci vyberali za spovedníkov najmä rehoľníkov

Hradná zbožnosť

Kráľovský dvor vstúpil do literárneho a filmového sveta ako miesto pompéznych bálov a rytierskych turnajov. V stredoveku však hradní páni intenzívne myslili aj na spásu svojej duše.

Na rozdiel od šľachtických hradov a zámkov pôsobil na kráľovskom dvore väčší počet duchovných, ktorí sa radili k najblížším familiárom kráľa (*regia familiaritas*). Tí sa okrem pastoračnej činnosti zvykli podieľať aj na administratívnej a diplomatickej agende dvora či výučbe detí majiteľa hradu.

SPOVEDNÍCI

Spomedzi dvorských kaplánov mal osobitú pozíciu spovedník – jeho postaveniu dodávalo na dôveryhodnosť aj radcovstvo v pochybných prípadoch alebo svedectvo pri významných rokovaniach a uzatváraných obchodoch.

V neskorom stredoveku sa stalo zvykom, že si panovníci vyberali za spovedníkov najmä rehoľníkov, väčšinou

príslušníkov žobravých rádov – tento trend sa rozšíril vďaka tomu, že sa za pontifikátu Bonifáca VIII. začalo udeľovať privilégium slobodnej voľby spovedníka. Do pápežskej kúrie prudili žiadosti kráľov, kráľovien, ale i šľachticov a neskôr mešťanov, aby si mohli zvoliť spovedníka (*eligendi confessorem*), aby im spovedník mohol udeliť v prípade bližiacej sa smrti úplné odpustenie hriechov (*in mortis articulo*) alebo aby žiadateľ absolvoval od nedodržaných zbožných slúbov a umožnil mu ich zámenu (*commutatio votorum*).

Podľa dobových odporúčaní si mal kráľ voliť spovedníka mûdreho, zdržalivého, vzdelaného v teologii i práve, aby mohol kráľovi adekvátnie radíť. Nemal byť chamec ani márnotratný, ale skromný a rozhodný, mal pomáhať pri

prekonávaní panovníkových slabostí. V literatúre tej doby aj v spovedných príručkách našlo odraz porovnanie spovedníka s lekárom, ktorý lieči dušu. Hriešnosť sa považovala za „ochorenie“ duše a kajúcy skutok za liek. Pokutky, ktoré spovedník udelil, zohľadňovali individualitu spovedajúceho sa, pretože bohatý a chudobný, mnich či laik, vzdelanec alebo nevzdelanec potrebovali rozmanitú duchovnú liečbu a spovedník ako dobrý lekár prihliadal na individuálne zvláštnosti pacienta.

OBĽÚBENÍ PAVLÍNI

V prípade panovníkov je zrejmé, že pri sledovaní foriem zbožnosti hradného panstva, sa nemožno obmedziť len na hradnú kaplnku, ale do úvah treba brať celú cirkevnú organizáciu miesta rezidencie – katedrálne a farské kostoly či kláštory.

Uhorskí panovníci mali blízky vzťah najmä k reholi pavlínov, ktorá vznikla v 13. storočí priamo v Uhorsku. Ľudovít Veľký, ktorý sa zaslúžil o jej cirkevnoprávne uznanie, venoval pavlínom výnimočnú priazeň, zakladal pavlínske kláštory a sám mal spovedníka pavlína.

K veľkým podporovateľom pavlínov patrili aj Matej Korvín, jeho syn Ján, dynastia Jagelovcov a viaceré významné šľachtické rody. Matej Korvín, ktorý navštevoval pavlínsky Kláštor sv. Vavrinca v Budíne, kde sa venoval duchovným cvičeniam, vstúpil spolu so svojou matkou aj do ich konfraternity (1472). Ako vyplýva z prijímatej listiny, mal člen bratstva aj so svojou rodinou účasť na náboženskom živote rehole: „*Na duchovných dobrách plynúcich zo slúženia sv. omší, modlitieb kánonických hodniek, vigilií, držania pôstov a iných blahodarných činností rehoľníkov, v živote i po smrti.*“

Panovníci sa zaslúžili aj o získanie relikvií patrona rehole sv. Pavla Pustovníka – z Benátok získal ostatky sv. Pavla Ľudovít Velký (1381), svätcovu hlavu zasa z Karlštejnu priviezol Ľudovít II. Jagelovský. Relikvie uložili v pavlínskom Kláštore sv. Vavrinca v Budíne, ale zo strachu pred Turkami ich po moháčskej porážke (1526) uschovali na Trenčianskom hrade. Je možné, že voľbu tohto hradu ovplyvnil generálny prior pavlínov Ján zo Slankamenu (1524 – 1528), dvorný kaplán majiteľa hradu Jána Zápoľského.

FRANTIŠKÁNI

Bratislavské hradné panstvo malo blízky vzťah s tamojšími františkánmi –

>>>

župan Ambróz Šarkan založil omšovú nadáciu 300 zlatých, z ktorých im mala mestská rada každý rok vyplatiť 20 zlatých. Františkáni mali zato v kaplnke na Bratislavskom hrade slúžiť omše za spásu Ambrózovej duše a rodičov nasledovným spôsobom: v nedeľu k úcte Svätej Trojice, v pondelok za zomrelých, v utorok ku všetkým svätým s kolektou sv. Ambróza a sv. Žofie (*kolekta – omšová modlitba dňa, je zavŕšením úvodných obradov a nasleduje po chválospeve Gloria*), v stredu k štrnásťim pomocníkom v núdzi, vo štvrtok k Božiemu Telu, v piatok k umučeniu Pána a v sobotu k Panne Márii. Aj na Holíčskom hrade býval ako domáci kaplán Coborovcov františkán z kláštora v Skalici.

Palatínovi Matúšovi Čákovi vysluhoval sviatosti benediktínsky opát zo Skalky, pričom v tomto prípade došlo k paradoxnej situácii, keď exkomunikovanému Matúšovi, ktorý sa nezdráhal zaberáť cirkevné majetky a uzurpovať si kompetencie nitrianskeho biskupa (sám rozhodoval o obsadzovaní cirkevných prebend), slúžil omšu tiež exkomunikovaný opát Štefan (1318). Je pravdepodobné, že sa to ujalo v starnobylem kostolíku, ktorý stál vedľa Matúšovej veže na Trenčianskom hrade. Nitriansky biskup Ján dokonca charakterizoval Matúša Čáka ako človeka, ktorý neverí, že Boh je na nebi, zákon na tomto svete a krutosť trestov v pekle.

STREDOVEKÝ PÔST

Pápež Mikuláš V. na žiadosť pezinských grófov Juraja, Jána a Žigmunda povolil, aby si aj s manželkami a 20 familiármi vybrali vlastného spovedníka (1451), ktorý im mohol dať rozhrešenie od všetkých hriechov (aj od rezervovaných pápežovi). Zároveň im nariadil, aby sa od získania tohto povolenia postili počas jedného roka každý piatok – ak by pôstu neboli schopní, mal im spovedník určiť iný spôsob pokánia.

Pôst v stredoveku bol v porovnaní so súčasnosťou náročný, týkal sa viac ako 150 dní, v rámci ktorých bol najdlhší 40-denný veľkonočný pôst, ale pôsty platili aj pre kántrové dni (išlo o stredu, piatok a sobotu každý štvrtrok v stanovenom týždni). Okrem toho sa veriaci postili v dni pred veľkými sviatkami, napríklad na vigíliu Narodenia Pána, Zjavenia Pána, Božieho tela a podobne. V spomínané dni sa zachovávali úplné pôsty, keď sa jedlo len raz za deň po zotmení a zakazovalo sa konzumovanie mäsa teplokrvných zvierat aj ich produktov: vajec, masti a mliečnych výrobkov.

DIŠPENZY

Popri úplných pôstoch boli aj miernejšie (platili pre adventné obdobie, ako aj pre stredy, piatky a soboty bežného týždňa), počas ktorých bolo povolené jest mliečne výrobky i vajcia, a to v obvyklom čase.

Pre niektorých bolo ľahšie dodržiavať prísné pôstne obmedzenia v strave, a tak aj v tomto prípade prosili pápeža o udelenie dišpenzu, aby mohli v niektorých dňoch pôstu konzumovať mäso, vajcia alebo mliečne pokrmy. Dišpenz od pápeža dosiahla manželka vojvodu Stibora zo Stiboric, pani Dobrochna, ktorá neznášala ryby (1398), ale aj manželka kráľa Mateja Beatrix (19. 3. 1482), ktorá smela jest vajcia a mliečne pokrmy v čase veľkého pôstu a iných pôstov, keď je to zakázané. Hromadné povolenie jest mliečne pokrmy v pôstnom čase získali Peter zo Seče s manželkou a familiármu *in castro Dobra* (teraz Neuhaus am Klausenbach v rakúskom Burgenlande). Na hrade sa osadenstvo dotýkalo aj to, že k pôstu sa viazal zákaz tancov, turnajov či poľovačiek.

ODPUSTKY

Hradní páni sa usilovali dosiahnuť odpustenie vín nielen cez sviatosti zmierenia, ale aj odpustenie trestov za hriechy vo forme odpustkov, vďaka ktorým sa hrievníkovi skrátilo utrpenie v očisťci. Cirkev stanovovala rôzne podmien-

ky, na základe ktorých bolo možné odpustky získať, predovšetkým išlo o návštevu kostola, almužnu či iný zbožný úkon, ktorý mal viest' hrievníku k vnútornému obráteniu. Odpustky sa rozdeľovali na úplné a čiastočné, ktoré sa líšili podmienkami a „rozsahom“ odpusťenia trestu za hriech.

Acháč Ham, vikár ostríhomského arcibiskupa, na základe špeciálneho povolenia kardinála a pápežského legáta Tomáša Bakóčza, udelil 40 dní odpustkov veriacim, ktorí zbožne navštívia Kaplnku Počatia Panny Márie, sv. Štefana prvého mučeníka a sv. Štefana kráľa na hrade Hajnáčka v uvedené sviatky a prispejú k osvetleniu, vybaveniu kaplnky či oltárov, budú na ňu pamätať testamentárnym odkazom alebo sa zúčastnia pri prinesení Eucharistie či udelení posledného pomazania chorému, a pri večernom a rannom zvonení sa pomodlia *Zdravas Mária* (25. 5. 1516).

Kaplnku založil Anton z Pavlovec s troma oltárm, okrem nich boli v kaplnke posvätené ďalšie dva oltáre: na severnej strane Oltár sv. Antona z Padovy, Antona opáta, Michala archanjela, Wolfganga biskupa, Františka z Assisi, Urbana I. pápeža a 10 000 rytierov (mučeníkov); a na južnej strane Oltár sv. Anny, matky Panny Márie, Alžbety Uhorskej, Kataríny, Doroty, Barbory, Margity a 11 000 panien.

MIRIAM HLAVAČKOVÁ

Začal sa beatifikačný proces Nicholasa Čierneho losa z indiánskeho kmeňa Siouxov

Siouxovia kočovali za bizónmi po obrovskom území terajších štátov Južná a Severná Dakota, Nebraska, Montana či Minnesota. Patrili medzi posledné indiánske kmene, vzdorujujúce belošskej expanzii. Z ich radov vysli aj známe osobnosti, ktoré sa preslávili v bojoch proti *wašiču*, v domorodej reči *bieli Američania* – Sediaci býk a Splašený kôň, ktorí v roku 1876 porazili americké jednotky pod vedením podplukovníka Custeru (hodnosť generála mal prepožičanú len počas vojny Severu proti Juhu) v bitke pri Little Big Horne.

Z národa Siouxov však nevzišli len slávni bojovníci v boji proti „bledým tváram“, ale aj „bojovníci“ na Kristovom poli. A medzi nimi vyniká Čierny los, Black Elk, v domorodom jazyku nazývaný Hehaka Sapa.

VEĽKÁ VÍZIA

Čierny los sa narodil pravdepodobne v roku 1863 v táborsku Oglalov pri rieke Little Powder, v terajšom štáte Wyoming. Aj on sa mal stať bojovníkom, dokonca sa ako 12-ročný osobne zúčastnil na slávnom víťazstve svojho druhostupňového bratanca Splašeného kôňa a Sediaceho býka pri rieke Little Big Horn.

Aj napriek účasti na porážke 7. kavalérie podplukovníka Custeru, životná cesta Čierneho losa sa nespojila s cesiou bojovníka. Ako 9-ročný totiž vázne

Z indiánskeho šamana katolícky katechéta

V októbri minulého roku počas sv. omše v Kostole Svätého ruženca v Pine Ridge v Južnej Dakote biskup Robert Gruss formálne otvoril proces blahorečenie NICHOLASA ČIERNEHO LOSA, bývalého šamana Oglalov, podkmeňa Siouxov.

ochorel a niekoľko dní bojoval medzi životom a smrťou. A práve v čase, keď jeho život visel na vlásku, mal videnie, ktoré určilo jeho budúcnosť. Duchovia hromu mu určili, že by sa mal stať, podobne ako jeho otec či strýkovia, kmeňovým šamanom, lekárom, ktorý by mal liečiť fyzické i duchovné problémy. Keď mal sedemnásť rokov, zveril sa so svojím videním šamanovi Čierna cesta, ktorý ostal „*prekvapený veľkosťou vízie*“. Neskôr, v roku 1930, už takmer slepý, porozprával svoj príbeh spisovateľovi Johnovi Neihardtovi. Čiernemu losovi sa mal okrem iného vo videní zjavit aj veľký strom, ktorý symbolizoval život na zemi a všetkých ľudí: „*A keď som tam stál, videl som viac, než by som mohol vypovedať a pochopiť viac, než som videl. Svätým spôsobom som videl posvätný oblúk svojho ľudu. Bol jedným z mnohých obrúci, čo vytvárali jeden široký kruh a v strede vyrastal jeden mohutný kvitnúci strom, aby prijal všetky deti jednej matky a jedného otca. A videl som, že je to sväté.*“

Táto vízia, ktorej posolstvo bolo, že „všetci by sme mali žiť ako jeden“, ovplyvnila jeho život počas ďalších rokov.

SHOW BUFFALA BILLA

Sediacemu býkovi sa nepodarilo po víťaznej bitke pri Little Big Horne zastaviť postup bielych kolonizátorov na západ. Vyhral sice bitku, ale celková porážka bola neodvratná. Navyše, celá Amerika túžila po pomste za milovaného Custeru, a tak bol osud Indiánov spečatený. A keď navyše v septembri 1877 zavraždili náčelníka Splašeného kôňa, v ktorom Sediaci býk stratil jedného z najvernejších spojencov, odviedol hŕstku najvernejších, medzi nimi aj Čierneho losa, do Kanady, ktoré vláda sa k Indiánom správala podstatne lepšie ako vláda USA. Po diplomatickom nátlaku Spojených štátov sa však mu-

seli Siouxovia v roku 1881 vrátiť do USA. Tu sa ich osud spečatil – préríjní Indiáni mohli už len spomínať na staré časy v rezervácii pod dohľadom rezervačných agentov.

Čierny los sa dostal do rezervácie Pine Ridge, ktorú americká vláda založila pre Oglalov na juhozápade Dakoty. Tu sa venoval liečiteľstvu až do roku 1886, keď prijal pozvanie, podobne ako rok predtým Sediaci býk, do preslávenej Wild West Show legendárneho Buffala Billa. Z „cirkusom o Divokom západe“ vystúpil v mestách od Omaha (Nebraska) cez Chicago po New York, no najmä absolvoval dvojročné turné po Európe, kde vystúpil aj pred anglickou kráľovnou Viktoriou. Počas európskeho pobytu mal Čierny los „bohatú príležitosť študovať spôsob života bieleho muža“ a naučil sa hovoriť základnou angličtinou.

TANEC DUCHOV

Životné podmienky v indiánskych rezerváciach boli strašné a stali sa výbornou pôdou na vznik rôznych mesianistických snov. Sazda najsilnejšou víziou prišiel v roku 1889 tridsaťročný šaman Wovoka, belochmi nazývaný Jack Wilson, z kmeňa Pajutov. Údajne mal prorocký sen o „novej zemi“ plnej bizónov, lovnej zveri, no najmä bez belochov, ale obohatenej o zosnulých príbuzných. Aby sa však sen naplnil, bolo potrebné tanecovať Tanec duchov, len tak mohol vzniknúť nový raj. Všetky črty Tanca duchov boli mierumilovné, boj výslove zakazovali, a veľmi pripomínali kresťanské náboženstvo.

Tanec duchov sa rýchlo rozšíril po indiánskych rezerváciách, a tak keď sa Čierny los vrátil v roku 1889 do Pine Ridge, tiež sa zapojil do tohto hnutia.

Agenti v rezerváciach sa zlákli nočného dunenia bubnov, dupania nôh pri tanci, ako aj šamanov privádzajúcich mnohých Indiánov do tranzu. Belosi

>>>

spanikáriili, Tanec duchov v rezervácii zakázali a kruto potlačovali. Zem sa opäť zafarbila krvou a všetko vyvrelalo zavraždením náčelníka Sediaceho Býka (15. 12. 1890), no najmä brutálnou masakrou pri Wounded Knee (29. 12. 1890). Čierny los bol pri masakre pri „Zranenom kolene“ zranený, ale zázrakom prežil, a tak nadálej žil biedny život Indiána v rezervácii Pine Ridge. O tragédii pri Wounded Knee povedal: „*Tam zomrel sen môjho ľudu. Bol to nádherný sen.*“

VSTUP DO CIRKVI

V rezervácii pokračoval v liečiteľstve súkmeňovcov, no jeho život sa začal postupne pohybovať smerom ku katolicizmu. Významnou mierou k tomu prispele založenie Jezuitskej misie Svätého ruženca v Pine Ridge v roku 1890, ktoré cieľom bolo „*priblížiť kresťanstvo Siouxom a ďalej na západ.*“

V roku 1892 si Čierny los zbral za manželku Katie War Bonnetovú. bola katolíčka a ich tri deti boli pokrstené v katolíckej viere. Hoci mu manželka v roku 1903 zomrela, už z nastúpnej cesty ku katolicizmu nezíšiel. Rok po jej smrti, na sviatok sv. Mikuláša, prijal krst, ako aj anglickú verziu mena svätca – Nicholas. O svojom vstupe do Katolíckej cirkvi povedal: „*Wakan-Tanka* (Veľký duch, s súčasnosťou sa prekladá aj ako Boh, Otec či Stvoriteľ – pozn. red.) *ako Svetlo mi dal svetlo.*“

Vdovec Nicholas sa oženil druhý raz v roku 1905 s Anna Bringsovou, vdovou s dvoma dcérmi. Spoločne mali tri ďalšie deti, ktoré tiež pokrstili ako katolíkov.

SIOUXSKÁ SPIRITUALITA

V niektorých ohľadoch nebola konverzia Čierneho losa až taká prekvapujúca, pretože spiritualita Siouxov nie je prívelmi vzdielená od kresťanskej. Modrý hrom zo siouxského podkmeňa Tetonov približoval siouxskú spiritualitu: „*Je mnoho spôsobov, ktorými nás ľud uctieva Najvyššieho. Pre nás Siouxov sú všetky spôsoby dobré. Učíme svoje deti, že spôsob nie je až taký dôležitý ako viera. Len sám Wakan-Tanka vie, ktorý z nich mu je najmilší.*“ Čierny los siouxskú teológiu upresňuje: „*Všetky veci sú dieľom Wakan-Tanku. Mali by sme si uvedomiť, že On je všade a vo všetkom prítomný. Ešte dôležitejšie je, aby sme pochopili, že On je nad všetkými vecami a ľuďmi. Wakan-Tanka je v strede vesmíru a tento stred je skutočne všade, je vo vnútri každého z nás.*“ V niektorých veciach išli Oglalovia ešte ďalej: „*Hlboko v sebe si udržujeme*

Nicholas Čierny los ako katechéta

*pocit, že zem, voda, vzduch, pôda, ako aj všetko, čo žije pod jej povrchom, nemôže nikto vlastniť ako svoj súkromný majetok. Patrí všetkým,“ učil bielych kolonizátorov Krívajúci jeleň. Jeho súkmeňovec Čierny mesiac dodáva: „*Predovšetkým musíš myslieť na Wakan-Tanku. Potom však musíš použiť všetky svoje schopnosti, aby si sa staral o svoj ľud, najmä o chudobných.*“*

VÝČITKY VOČI BELOCHOM

Aj napriek istej blízkosti spiritualít, nebola konverzia Čierneho losa až taká jednoduchá. Vzťah Indiánov k belochom a k ich náboženstvu bol po tragickejch skúsenostach odmiestavý. Trefne to vyjadril Sioux Stojaci medved: „*Písané slovo je samo osebe neúčinné a nemá moc. To, čo biely muž nazýva woope, zákon, neoznačuje poriadok, ale násilie a zmätok. Násilie, nech je akokoľvek skryté, vyvoláva odpór.*“ Sediaci býk vari ešte adresnejšie vyjadril vzťah Indiánov k bielym Američanom: „*Kde sú dnes naši bojovníci? Kto ich zabil? Kde je naša zem? Kto ju vlastní? Kto z bielych mužov môže povedať, že som niekedy ukradol pôdu či cent z jeho peňazí? No aj napriek tomu tvrdia, že som zlý Indián. Som zlý, pretože moja koža je červená, pretože som Sioux, pretože som sa narodil tam, kde žili moji otcovia, pretože by som zomrel pre svoj ľud a pre svoju zem?*“

Prirodzene, že po tragickejch skúsenostach s bielymi kolonizátormi sa Indiáni skepticky pozerali aj na ich náboženstvo. „*V indiánskej reči nemáme rú-*

havé slová. Hovorí sa, že pred príchodom kresťanstva sme my Indiáni nevedeli o existencii Boha. Je pravda, že misionári priniesli môjmu ľudu kresťanstvo, ale radšej sa nepýtajme, kto priniesol rúhanie,“ argumentoval Ochankugahe z kmeňa Assiniboinov. Nie nemúdro sa pýtal irokézsky náčelník Červený kabát: „*Ak je len jedno náboženstvo, prečo sa vy bieli ľudia na ľom nezhodniete, ked' všetci čitate rovnaké knihy?*“ Azda najboľavejšie vyznieva výčitka Červenej vesty z kmeňa Senekov: „*Brat môj, ak ste vy bieli zavrádili Syna Veľkého Ducha, my Indiáni sme s tým nemali nič spoločné a nebol to naša záležitosť. Keby prišiel medzi nás, nezabili by sme ho; boli by sme s ním zachádzali dobre. Za ten zločin budete musieť zaplatiť sami.*“

O to prekvapujúcejšie je, že Nicholas krátko po svojej konverzii povedal priateľovi: „*Po zvyšok svojho života chcem byť katechémom.*“

DRUHÝ SVÄTÝ PAVOL

Pred príchodom duchovenstva na indiánske územia bola funkcia katechétu v katolíckej komunite veľmi dôležitá. Bol to misionár v pravom zmysle slova. V neprítomnosti knaza viedol modlitby, čítał a vysvetľoval Sväté písma, navštěvoval chorých, niekedy krstil a viedol pohrebne obrady. Pôsobil medzi dospelými, ale aj medzi deťmi. Jeden jezuita o katechétoch povedal, že „*robia viac dobra ako mnohí knázti*“.

Nicholas sa stal významným katechénom a misionárom, ktorý úzko spolu-

>>>

pracoval s jezuitmi. A tí sa naňho veľmi spoliehali. Jeden z nich povedal: „Už ked' vstal, začal kázat. Ľudia sedeli a len ho počúvali.“ Iný jezuita ho nazval „druhým svätým Pavlom“. Biskup Robert D. Gruss povedal, že Nicholasov život oddaného katechéta, duchovného vodcu a radcu „mnohých inšpiroval, aby žili pre Krista svojim vlastným príbehom“. Zároveň ho opísal ako toho, kto spojil siouxskú a katolícku kultúru spôsobom, „ktorý ho hlbšie priblížil k tajomstvu Kristovej lásky a Cirkvi – táto kultivácia dokáže vždy odhaliť niečo o skutočnej Bozej prirodzenosti a povätnosti“.

Hoci Nicholas Čierny los neopustil tradičný siouxský pohľad, robil to vždy v kontexte svojej katolíckej viery. Riaďiteľ diecézy v Rapid City diakon Marlon Leneaugh ho opisuje ako váženého svätého muža medzi členmi kmeňa Oklalov, ktorý preklenul priečasť medzi tradičnou domorodou spiritualitou a katolicizmom: „Ukázal svojim ľuďom, že si nemusia vyberať, ale zvoliť si obe možnosti. Nevzdal sa svojich prirodzených zvykov, ked' sa stal kresťanom. Pre neho to bolo spoločné – modlenie k jednému Bohu.“ Aj preto sa odhaduje, že v čase smrti Nicholasa Čierneho losa (19. augusta 1950) priviedol ku katolicizmu vyše 400 súkmeňovcov, pričom sa viac ako stovke z nich stal krstným otcom.

PODPORA KANONIZÁCIE

Biskup Gruss uviedol, že svätočrenenie Čierneho losa bude dlhý proces. Najprv sa musí preukázať svätá povest, ktorá sa rozšírila aj na ostatných. Prvá fáza zahŕňa zhromažďovanie svedectiev o jeho živote a jeho čnostiach. V súčasnosti sa zbierajú a skúmajú verejná a súkromné spisy Čierneho losa. Táto dokumentačná fáza môže trvať mnoho rokov.

Vo farnosti, kde Nicholas vykonal obrávskú pastoračnú prácu, o jeho svätosti málokto pochybuje. Stačí len spomenúť jeho meno, a hned cítiť úprimnú úctu. Nikto nepochybuje, že ich Hehaka Sapa žil svätý život a zažil taký druh utrpenia, ktorý sa často spája so svätcami. „Medzi svojim ľudom je všeobecne známy ako svätý človek a mystik,“ povedal Mons. Gruss. Preto niet divu, že sa medzi Siouxami bez problémov vyzbieralo 1 600 podpisov na petíciu, aby diecéza formálne nominovala ich predka na kanonizáciu.

Na minuloročnom výročnom jesennom zhromaždení Konferencie katolíckych biskupov USA v Baltimore biskupi „schválili podporu kanonizácie Nicholasa Čierneho losa“.

Nech už proces dopadne akokoľvek, už teraz sa považuje za pozitívum, že mnohí ľudia v USA sa zoznámia so životom Čierneho losa a s činnosťou jezuitov medzi pôvodným obyvateľstvom, a to nielen v minulosti, ale aj teraz.

LIEČBA MINULOSTI

Nie všetci Siouxovia prijímajú s nadšením možné blahorečenie ich súkmeňovca. Tragická história je v mnohých stále živá, a tak sa usilujú uniknúť pred všetkým, čo súvisí s koloniálnou minulosťou. Pre niektorých by bola kanonizácia Čierneho losa stelesnením úlohy Cirkvi v kolonializme, dokonca sa nájdú aj takí, ktorí čerstvo sa rozbehnutý proces považujú za „ocistu hriechu bielych mužov“ v pohnutej minulosti. Navyše sa obávajú, že vyhľadzovanie ich predkov a systém rezervácií sa akosi ľahšie odloží od acta a zostanú nevyriešené a bolesti nezahojené. A práve toto ich robí ak nie skepticky mi, tak aspoň opatrnými k blahorečeniu jedného z nich.

Neistota a bolest takto zmýšľajúcich Siouxov sú skutočné, mnohí však považujú blahorečenie Čierneho losa za jednu z možností liečby bolestnej minulosti. Ich skúsenosť s terajším pôsobením Cirkvi je totiž pozitívna. „Katolicka cirkev nás učí dobré a duchov-

nosti a dobré, čo všetci z nás zíťaľo potrebujeme,“ povedal pre jezuitský týždenník *America* (magazine) 30-ročný Sioux.

VĚDKA SV. KATERI

Mnohí však vidia kanonizačný proces Čierneho losa v ešte širších súvislostiach. Podľa archivára jezuitskej Marquetteovej univerzity v Milwaukee Marsha Thiela sa kanonizačný proces Čierneho losa de facto začal v Ríme 21. októbra 2012 pri svätočrenení sv. Kateri Tekakwithy (1656 – 1680), znácej aj ako Mohavská ľalia, vôbec prvej blahoslavenej Indiánky v dejinách (beatifikovaná v roku 1980). M. Thiel povedal, že jeho výskum ukázal, že Čierny los bol „celoživotným hľadajúcim, verný katolíckej a siouxskej tradícii“, ktorý „skutočne podpísal petíciu ku kanonizácii sv. Kateri Tekakwitha ešte v roku 1885“, teda pred tým, ako sa stal katolíkom. Bol to práve archivár jezuitskej univerzity, ktorý inicioval už spomínanú petíciu za formálne nominovanie Čierneho na kanonizáciu.

A tak niet divu, že M. Thiel vidí súvis medzi sv. Kateri a Nicholasom. „Musíme podákať sv. Kateri. Otvorila dvere,“ povedal M. Thiel.

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: RCJ)

Objavovanie pokladov katolíckej sociálnej náuky

Sociálna láska

Dvetisícočná sociálna prax cirkevného spoločenstva, ako aj sociálna náuka cirkevnej hierarchie, ktorá ju sprevádza od konca 19. storočia, sú predovšetkým realizáciou Ježišovho prikázania lásky.

Už pápež Lev XIII. uvádza na záver encykliky *Rerum novarum*, že „vytúžená záchrana musí byť predovšetkým plodom veľkého vyliaťa lásky; máme na mysli tú kresťanskú lásku, ktorá v sebe sústreduje celé evanjelium, a ktorá – vždy pripravená obetovať sa pre blízneho – je tým najistejším protilekom proti pýche a egoizmu tohto sveta“ (čl. 50).

Podobne Pius XI. vo vedomí zla, ktoré na svet priniesol komunistický režim a jeho nebezpečná rozpínavosť, vidí záchrannu situácie jedine v dôslednom naplnení prikázania lásky: „Božská sila, ktorá má v sebe moc obrodiť svet, sa skrýva v onom „novom prikázani“ (ako ho nazval Ježiš) kresťanskej lásky (Jn 13,34), ktorého verné zachovávanie vleje do srdca vnútorný mier, aký svet nepozná, a účinne bude pôsobiť proti zlu, ktoré trápi svet“ (*Divini Redemptoris*, čl. 48).

Napokon sv. Ján XXIII. v encyklike *Mater et Magistra* aj systematizuje túto myšlienku a vysvetľuje dôvody neprestajného hlásania a svedectva lásky zo strany Cirkvi. „*Niet sa čo čudovať, že Katolícka cirkev, podľa príkladu a prikazu Kristovho, už dvetisíc rokov – totiž od ustanovenia dávnych diakonov až podnes – neprestajne udržiavala faktu kresťanskej lásky, tak svojimi prikázaniami, ako i mnohorakými príkladmi. Je to láska, ktorá v sebe zosúladaťuje prikázania vzájomnej lásky a ich plnenie,*

a tým jedinečne uskutočňuje príkaz tohto dvojitého dávania, ktoré zahrnuje sociálne učenie a sociálnu činnosť Cirkvi“ (čl. 4).

CIVILIZÁCIA LÁSKY

Takto Cirkev formuluje svoje učenie ako určitú *mentalitu*, ktorá môže a má prenikať spoločenské prostredie a „prekvásovať“ ho neustále duchom evanjelia. Cieľom, ktorý si kladie, je vytvorenie novej *civilizácie*, ktorá by bola charakterizovaná predovšetkým novými vzťahmi, podstatne poznačenými *láskou*. V tomto zmysle bl. Pavol VI. prvý raz používa výraz *civilizácia lásky*, ktorý potom sv. Ján Pavol II. charakterizuje ako terminologické dozretie od počiatku hlásaného *princípu solidarity*, ktorý v priebehu dejín sociálneho učenia Cirkvi bol akcentovaný najprv ako prejav „priateľstva“ (v pôvodnom gréckom ponímaní tohto slova) a neskôr ako prejav „sociálnej lásky“.

Proti marxisticky orientovaným výčítkám, že kresťanská láska (charita) už v moderných časoch nemá svoje miesto, ba pôsobí skôr kontraproduktívne, lebo údajne konzervuje nespravodlivé politicko-ekonomicke pomery, a tým prekáža ich systematickému riešeniu, Cirkev odpovedá v tom zmysle, že láska k blížnemu angažuje človeka na dvoch úrovniach paralelne: na úrovni bezprostrednej, kde si žiada konkrétnu službu lásky, a zároveň aj na rovine sprostred-

kovanej politickými (legislatívnymi, finančnými a inými) rozhodnutiami systematického charakteru. Kresťanská politika a kresťanská sociálna služba nie sú protichodné, ale paralelné prejavy kresťanskej lásky.

LÁSKA V POLITIKE

V súvislosti so zahrnutím prejavov lásky do zápasu o spravodlivosť pripomína Benedikt XVI. základnú úlohu politickej činnosti, ktorou je *zabezpečenie spravodlivosti*. Spravodlivosť je však etická hodnota. A tak na otázku, čo je to spravodlivosť, potrebuje politická činnosť neustále očistovať svojho uvažovania, a to je onen styčný bod, v ktorom sa rozum dotýka s vierou. Niest bezhodnotovej politiky, v skutočnosti ak sa niektorá za takú vydáva, stavia tiež na určitých hodnotách, hoci možno skôr pseudohodnotách.

Kresťanská viera ponúka politike, resp. ľuďom, ktorí v nej pôsobia, „*službu formovania svedomia*“ (*Deus caritas est*, čl. 28), ktorá sa prejavuje jednak v jasnejšom poznaní pravých požiadaviek spravodlivosti, a jednak v ochote riadiť sa podľa nich aj vtedy, keď sa to proti osobným záujmom. Cirkev má teda povinnosť ponúknut prostredníctvom očistky rozumu a svedomia svoj vklad, „aby sa požiadavky spravodlivosti stali pochopiteľné a politicky realizovateľné“ (tamtiež).

OBRODA V LÁSKE

Osobitne od začiatku tohto storočia Cirkev volá po svojom vlastnom hĺbkovom obrodení, ktoré má byť orientované a motivované práve *láskou*, keďže ona je tou najcharakteristickejšou črtou tohto náboženstva i všetkých jeho prejavov. Pápež sv. Ján Pavol II. vyzval všetkých veriacich katolíkov „*zatiahnuť na hľbinu*“ (porov. *Lk 5, 4*) a „*stať sa*“ pri tom na lásku. Taktô je možné lepšie pochopiť aj učenie nasledujúcich pápežov, ktoré je celé *pretkané* práve touto myšlienkovou.

Aj v tohtoročnom *Posolstve na Pôsťne obdobie* pripomína pápež František Ježišove slová, v ktorých ukazuje, ako hriech paralyzuje v srdci človeka jeho schopnosť milovať, takže pokánie je vlastne akousi „revitalizáciou“ našej vlastnej podstaty, keďže sme boli stvorení na obraz Boha-Lásky.

Je pravdepodobné, že aj nezáujem o učenie Cirkvi, ktorý môžeme pozorovať, je odrazom a symptómom hlbšieho problému, totiž vážnej krízy lásky k blížnemu.

STANISLAV KOŠČ
(Ilustrácia: Saatchi art: Dav)

Na stretnutí v Miláne sa dohodla náboženská politika vo vzťahu ku kresťanstvu

Milánsky edikt

V prvých troch storočiach svojich dejín stala kresťanská Cirkev v Rímskej ríši mimo zákona. Všetko sa však začalo meniť v druhej dekáde štvrtého storočia.

Cisár Dioklecián (cca 284 – 305) toleroval kresťanstvo takmer dvadsať rokov. Kresťania vtedy zastávali popredné miesta v armáde, v úradoch, dokonca aj v cisárskej rodine – jeho manželka Priska i dcéra Valéria vyznávali kresťanskú vieru. Jeho viera však inklinovala k pôvodným kultom rímskych bohov, ktoré bol rozhodnutý obnoviť. Predpokladá sa, že za Diokleciánovou radikalizáciou voči kresťanom stál jeho spoluvládca Galerius.

DIOKLECIÁNOVE EDIKTY

Obrat sa začal v roku 302, keď Galerius začal očistu armády, čo sa považuje za začiatok pre kresťanov tragickej udalostí. Pogrom nastal 23. februára 303, keď sa na podnet Diokleciána zbúrala katedrála v Nikomédií. Hned' na druhý deň cisár vydal prvý zo štyroch ediktov, ktorým boli všetci kresťania zbavení slobody, práv a hodností, ba čo viac – edikt nariadoval mučenie a prenasledovanie kresťanov.

Za prvým ediktom nasledovali ďalšie, ktoré znova obnovili všetky dovtedajšie ustanovenia voči kresťanom. Druhý edikt nariadoval uväzniť všetkých predstaviteľov Cirkvi, tretí edikt obnovil Deciovo nariadenie o prinášaní obeťí. Dočasné amnestiu v roku 303 na po-

česť Diokleciánovej dvadsaťročnej vlády vystriedala vydaním štvrtého ediktu v roku 304 vlna prenasledovania. Ten nariadoval prinášanie obeťí aj za cenu fyzického násilia. Krutosť mučenia bola veľká. Najsilnejšie prenasledovanie bolo na východe ríše, kde vládol Galerius. Na západe bola situácia miernejšia, ale aj tu boli kresťania prenasledovaní. Navyše, štvrtý edikt uvoľnil ruky kriminálnikom, ktorí vlastne mohli bezrestne vykrádať kresťanské domy.

PRVÉ MORÁLNE VÍŽAZSTVO

Diokleciánove edikty mali dosiahnuť úplnú likvidáciu kresťanov a kresťanstva. Bola to však skôr osobná túžba vladára, pretože ľudia už prestali vidieť v kresťanoch zločincov ukryvajúcich sa po nociach a bojujúcich proti štátu. Navyše, za Diokleciána tvorili kresťania už desať percent všetkých obyvateľov ríše, čo bolo približne päť až sedem miliónov ľudí. V mnohých mestách žili spolu s nekresťanmi ako dobrí susedia, ktorí sa nepostavili proti sebe, ako to nariadoval edikt. V Alexandrii niektorí pohania dokonca ponúkli kresťanom úkryt vo svojich domovoch, aj keď to pre nich bolo riskantné. Pohančia spoločnosť postupne sama odsúdila krviprelievanie ako nechutný a nesprávny počin voči kresťanom. To bolo prvé morálne vížazstvo Cirkvi, no skutočné a legálne prišlo až neskôr.

Kurz k zmene určil, paradoxne, Galerius. V roku 310 Galerius, už vážne chorý, sám pochopil neudržateľnosť nenávistnej protikresťanskej politiky a dal vypracovať tolerančný edikt, ktorý z kresťanstva urobil trpené náboženstvo (*religio licita*). Edikt sa zverejnili 30. apríla 311 v Nikomédií a už o niekoľko dní po jeho zverejnení chorlavejúcemu cisárovi zomrel.

EN TUTOI NIKÁ

Ďalší posun k rozkvetu kresťanstva nastal roku 312. Vtedy Rímskej ríši vládli štyria muži: Maxentius v Itálii, Licinius v Ilýrii (Balkán), Konštantín v Gálii, čo bola takmer celá súčasná západná Európa, a Maximinus Daia vo východnej časti ríše, ktorá zahŕňala Egypt a Blízky východ. Maxentius vládol ako tyran a bol veľmi neobľúbený. Bol paranoidný, podozrieval Konštantína, že ho chce pripraviť o trón, preto sa chystal podniknúť inváziu do Galie a Konštantína odstrániť. Ten sa zrejme o jeho zámeroch dozvedel a ako správny stratég sa rozhodol zaútočiť ako prvý, a tak vytiahol s asi 50 000 mužmi proti Maxentiovovi, ktorý mu čelil s armádou približne o polovicu väčšou.

Otec cirkevných dejín Eusebius vo svojich *Cirkevných dejinách* zaznamenal, že večer pred bitkou pri Mulvijskom moste mal Konštantín videnie. Pri západe slnka zazrel na oblohe horiaci kríž s písmenami *XP* prekríženými cez seba a grécky nápis *En tutoi niká*, t. j. v *tomto znamení zvíťazíš*. Tieto dve písmená však neznamenajú skratku latinského slova *pax* (*pokoj, mier*), ako si doteraz mnohí vysvetľujú nesprávne, ale ide o chrismon alebo Kristov monogram, pretože písmená stoja na začiatku slova *Christos*. A keďže Konštantínovi hlas poradil, aby znamenie *XP*, ktoré tvorili grécke písmená *chi* a *rho* (v slovenčine sú *ch* a *r*), cisár nechal vojakom vyznačiť na štíty a tuniky. Pretože Konštantín s týmto znamením pri Mulvijskom moste 28. októbra 312 zvíťazil, zrazu sa stal pre mnohých kresťanským vladárom. Táto bitka doslova ukončila dlhorčné prenasledovanie kresťanov v Rímskej ríši.

Aj keď v súčasnosti niektorí historici Konštantínovo videnie odsúvajú do ríše legiend či mýtov, jedno je isté – znamenie *XP* vošlo do dejín ako *labarum* a stalo sa štandardnou insígniou rímskych cisárov.

>>>

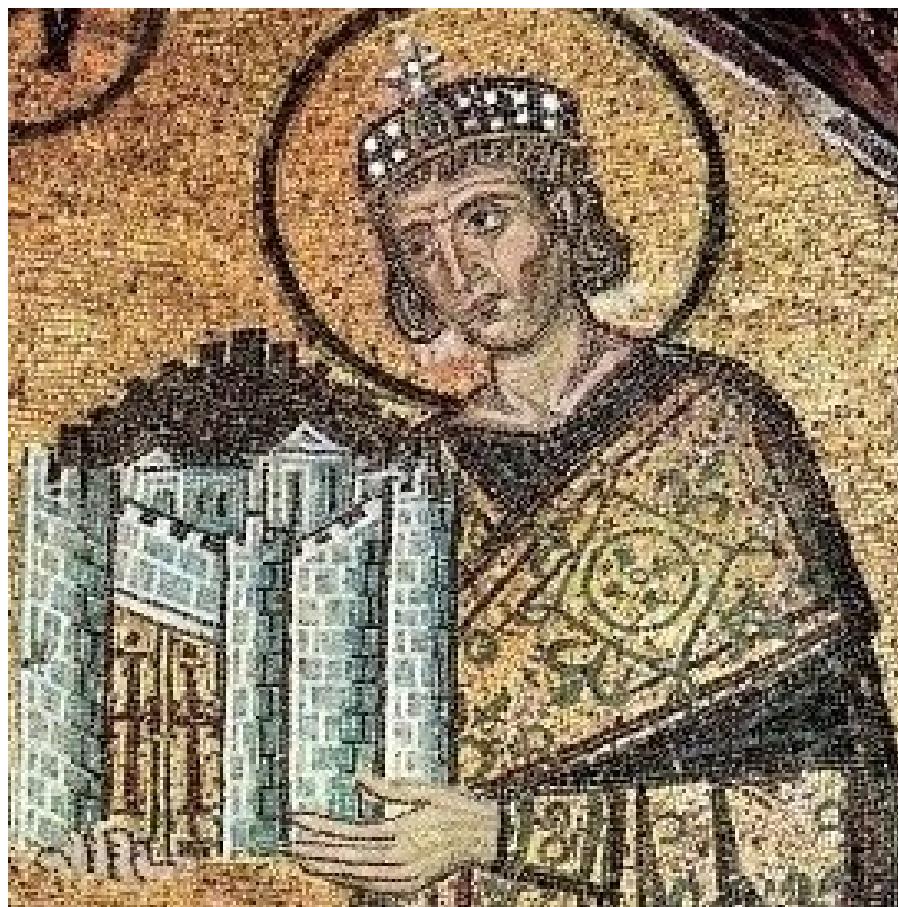
POTREBA DOROZUMENIA

To, čo nasledovalo po bitke pri Mulvijskom moste, však zmenilo dejiny. Vo februári 313 sa Konštantín stretol v Miláne so svojím spoluvládcom Liciniom pri príležitosti Liciniovho manželstva s Konštantínovou sestrou Konstanciou. Na stretnutí boli prvoradé rozhovory o politickej situácii, no jedným zo závažných problémov, ktoré sa preberali, bola aj náboženská politika cisárstva. Konštantín bol rozhladený štátom a chápal potrebu dorozumenia s kresťanstvom. Bol si vedomý rozkladu pochanského náboženstva a dal si ho do súvisu so zrejmými znakmi rozkladu rímskej ríše. Rozhodol sa postaviť na tú stranu, v ktorej videl budúcnosť. Vyčuňal silu kresťanstva a chcel ho zaradiť do budovania štátu. Konštantínovi išlo hlavne o to, aby pre svoj program náboženskej politiky získal súhlas Licinia. Obaja sa uzniesli na riešení otázky kresťanského náboženstva prostredníctvom d'alekosiahlej tolerancie, v súlade s ediktom cisára Galeria (311). Galeriov edikt bol však vo svojom rozsahu obmedzený a v dôsledku politických nezhôd sa v cisárstve nie všade plne reálizoval.

Na milánskom stretnutí sa dohodol program náboženskej politiky vo vzťahu ku kresťanstvu. Nebolo to vypracovanie nového tolerančného ediktu, ale prijatie náboženskej politiky. Preto by bolo vhodnejšie nazývať tento akt skôr milánskou dohodou, alebo milánskym programom.

ZROVNOPRÁVENIE

V Miláne sa cisári dohodli na presnom znení textu, ktorý prekonal Galeriov tolerančný edikt. Milánsky edikt sa dochoval v rôznych podobách a často sa jeho znenie uvádzajú z Eusebiusových *Cirkevných dejín*: „Ja, cisár Konštantín, a ja, cisár Licinius, sme sa štastne zišli v Miláne a radili sme sa o všetkých záležitostach verejného blaha a bezpečia. Okrem toho, čo sme považovali pre mnohých ľudí za užitočné alebo čo musí byť v prvom rade dané do poriadku – medzi inými aj otázka uctievania božstiev – sa domnievame, že ako kresťanom, tak aj všetkým ostatným musí byť daná sloboda uctievať tú náboženskú mocnosť, ktorú budú chcieť. Tak môže každé božstvo na nebeskom tróne preukázať svoju zhovievavosť a priazeň nám i tým, ktorí sú podriadení našej vláde. Nechceme nikomu zakazovať, aby sa venoval tomu náboženstvu, ktoré sám pre seba považuje za primerané. Tak nás môže najvyššie božstvo, ktorého náboženstvo sa slobodnou myslou zachováme, vo všet-

Cisár Konštantín Veľký

kom zahrnúť svoju obvyklou dobrotu a milosťou. Nech sa teda teraz môže každý, kto sa chce pripojiť k náboženstvu kresťanov, rozhodnúť slobodne a jednoducho, bez obáv z obťažovania. Ak niekto zakúpil v minulosti od štátu či kohokoľvek iného miesta, kde sa kresťania skôr schádzali, musí ich kresťanom bez akéhokoľvek váhania a prietahov navrátiť, a to bezplatne a bez odškodenia. A tí, ktorí dostali také miesta do držania ako dar, nech ich takisto kresťanom čo možno najskôr navráti.

Ako vidieť, takzvané zrovnoprávnilo v oboch častiach Rímskej ríše všetky náboženstvá, teda aj kresťanstvo.

NOVÝ MORÁLNY ZÁKLAD

Milánsky edikt, alebo tzv. Milánske dojednania, znamená obrat štátnej rímskej politiky voči cirkevnému kresťanskému spoločenstvu. Od týchto čias je kresťanstvo tolerované. Môže ukázať svoju potenciú a ono túto sanciu využilo.

Vplyvy milánskeho reskriptu boli nedozerné, aj keď ako oficiálne štátne náboženstvo Rímskej ríše bolo kresťanstvo vyhlásené až v roku 380 za cisára Theodosia. Ríša sa sice vtedy privilejmi nezmenila, ale zmenila sa Cirkev – začala byť súčasťou vládnuceho establishmennu a vo verejnem priestore začala

zaujímať významné miesto. Cirkev získala úplnú slobodu v katechetickom a misijnom pôsobení. Bola uznána za právnickú osobu, mohla teda zhromažďovať a predávať majetky. Rímsky štát uznal rozdelenie ľudských záležitostí na dve od seba nezávislé sféry – politickú (štát) a náboženskú (Cirkev). Štát sa prvý raz zviazal vážiť si slobodu svedomia obyvateľov.

Uznanie nového náboženstva cisárstvom dávalo nový morálny základ spoločnosti nielen pre Rímsku ríšu, ale aj jej bezprostredných susedov, ktorí sa inspirovali a postupne aj oni začali prijímať kresťanstvo. Novému náboženstvu to dávalo vysokú prestíž.

Cesta k úplnému pokresťančeniu impéria bola ešte ďaleká a kresťanstvo bolo ešte stále menšinou. Pohania sa tiež ľahko nevzdávali, ba rozmyšľali o skorom prinavrátení bývalého postavenia pohanstvu. Najostrejšie sa proti kresťanstvu postavil cisár Julianus Apostata (Odpadlík), bola to však už len labutia pieseň dohárajúceho pohanského náboženstva v Rímskej ríši.

Triumfálne víťazstvo kresťanstva sa zavŕšilo ešte v tom istom storočí, keď ho cisár Theodosius v roku 380 vyhlásil za štátne náboženstvo.

Spracovala BOKA PIKA

Jeden z najvýznamnejších gréckokatolíckych monastierov spravujú mnísi studiti

Svätouspenská univská lavra

Univská lavra Zosnutia presvätej Bohorodičky je jedným z najvýznamnejších gréckokatolíckych monastierov na Ukrajine i vo svete. Rozkladá sa uprostred malebných pahorkov vyžarujúcich ticho a pokoj, vo vzdialosti asi 45 km od Lvova.

Do univského kláštora stále prichádzajú pútnici, aby osviežili svoju dušu modlitbou, tichom, rozjímaním, aby prijali sväte tajomstvo spovede, pomodlili sa pred zázračnou ikonou presvätej Bohorodičky a nabrali si vodu zo sväteho prameňa.

Lavra spravujú mnísi studiti, ktorí žijú podľa tradičných východných mníšskych pravidiel. Z Božej milosti som mohol v tomto monastieri pobudnúť skoro tri týždne v tiche, ústrani od sveta, v modlitbe, rozjímaní, skromnosti, aby som aspoň chvíľu intenzívnejšie a sústredenejšie pracoval na cieli nášho kresťanského života. Bol to pre mňa čas pokánia, vnútorného očistovania a uzdravovania a tiež hľadania Božieho svetla (Božej vôle), čas duchovného úsilia a zápasu (podvihu), „dočasné mníšstvo“.

NAJDÔLEŽITEJŠIA JE MODLITBA

Život v univskom monastieri sa skladá z troch zložiek: modlitby, práce a odpočinku. „V monastieri niet ničoho dôležitejšieho ako modlitba,“ píše sa v jednom starom typikone. To platí aj o univskom monastieri. Vo všedný deň sa začínajú modlitby o 6.00 h utierňou, na

ktorú hned nadvázuje prvý čas (prvá hodinka) a svätá božská liturgia, ktorá sa končí približne o 8.30 h; v nedele už o 9.30 alebo 10.00 h. Od 13.30 do 14.00 h je modlitba 3. a 6. času (hodinky) a čin o panagii. Večer o 18.30 nasleduje 9. čas, večiereň a povečerie, ktoré sa končí okolo 20.30 h. V nedele sa modlí 3., 6. a 9. čas spolu od 16.30 h, o 17.00 h nadvázuje večiereň, akatist a povečerie. Okrem bohoslužieb je, samozrejme, aj čas na osobnú modlitbu a čítanie Písma.

Po ranných modlitbách nasledujú ráňajky a práca, po obedňajšej modlitbe časov nasleduje obed a opäť práca.

Hostia, ktorí prichádzajú do monastiera na dlhší čas, sa tiež zapájajú do práce. Ja som prvé tri dni mal na oddech, modlitbu, vnútorné stíšenie sa a rozjímanie. Osobitne dôležitá – nielen v tieto prvé dni – bola pre mňa Ježišova (Isusova) modlitba. Potom som dosiahol prvú poslušnosť (poslušníctvo) – čistenie špár v dlažbe na nádvorí a okolo monastiera. Druhá poslušnosť bola pomoc pri pečení prosfor (chlieb, ktorý sa používa pri svätej liturgii – pozn. red.) na liturgiu. Moja tretia poslušnosť bola práca vo včelíne, kde som ako poslušník pomáhal otcovi Pantelejmonovi.

SKROMNÁ STRAVA

Mnísi v lavre sa zaoberajú prevažne manuálnou prácou – pestujú si ovocie, zeleninu a obilníny v záhrade, chovajú domáce zvieratá a včely, zbierajú huby a lesné plody, vyrábajú sviece, uhlie do kadidla a pod. Niektorí sa tiež venujú písaniu ikon alebo tvorbe mozaík.

Veľmi ma oslovia skromnosť, s akou mnísi žijú – najmä čo sa týka ich stravy. Jedlo je tri razy denne. Polievky sú spravidla zeleninové (fazuľový, mrkvový a pod. základ alebo borčč z červenej repy) – vždy veľmi dobré. V monastierskej trapéze (jedálni) sa objavuje veľa pohánky a zemiaky s kôprom. Mäso je v ponuke len v sobotu a nedeľu (ak nie je nejaké pôstne obdobie). Pre ilustráciu prinášam jedálny lístok jedného všedného dňa.

Raňajky: cestovina, cibuľka opečená na oleji, paradajky, uhorky, chlieb, čierny čaj.

Obed: zeleninová polievka s pohanou, varené zemiaky s kôrom, šalát zo surovej kapusty, chlieb, cibuľka opečená na oleji, čaj a malinovka zo sušených lesných plodov.

Večera: jačmenné krúpy s opečenou cibulkou, zemiaky s kôrom, varená zeleninová zmes (základom bola asi tekvice), chlieb, čaj alebo malinovka, riedky lekvár z lesných plodov.

OTEC OLEKSANDER

Vo východnej mníšskej tradícii majú veľký význam starci – skúsení mnísi,

»»

Drevená cerkev blažených hieromučeníkov Klimenta a Leontija

duchovní otcovia obdarovaní niekedy aj schopnosťou vidieť do srdca iných. Aj univská lavra má takého starca – otca Oleksandra (nie je kňazom, preto ho mnohí oslovujú brat, ale myslím si, že tu je rozhodne na mieste použiť slovo *otec*).

Otec Oleksander žije od pondelka do piatka ako zatvorník (vôbec nevychádza zo svojej kélie) a v sobotu a nedeľu (a veľké sviatky) prijíma tých, ktorí potrebujú duchovnú radu a pomoc. Môj vyše hodinový rozhovor s ním bol pre mňa naozaj veľkým požehnaním, prinesol mi svetlo, pokoj a uzdravenie do duše.

Z HISTÓRIE LAVRY

Písomné svedectvo o založení univského monastiera nemáme, ale na začiatku 14. storočia sa Univ spomína ako dôležité duchovné centrum Haliče. Archeologické výskumy ukazujú, že monastier na tomto mieste existoval už v 11. storočí. Po tatárskych vpádoch v 16. storočí sa donátorom a ochrancom monastiera stal knieža Oleksander Vaňko Lahodovský, ktorého prenasledovala ľažká choroba nôh. Raz v noci videl v sne Bohorodičku, ktorá mu prikázala, aby v neďalekom lese hľadal prameň. Šľachtic prameň našiel a zázračne sa uzdravil. Z vdăky dal potom obnoviť zničený monastier. V 16. storočí bola postavená aj cerkev a obranné múry a veže. V roku 1648 ale monastier utrpel kvôli tatárskemu vpádu.

Univský monastier prijal Brestskú úniu (1595) ako posledný zo všetkých (až v roku 1700). V 17. a 18. storočí sa jeho rozkvet viaže najmä s rodom Šepických. V monastieri bola významná tlačiareň, ktorá vytlačila vyše 60 kníh.

Ked' sa toto územie stalo súčasťou Rakúskej monarchie, mnohé monastiere boli zrušené (likvidácia kontemplatívneho mníšstva a rehoľníctva Jozefom II.). V roku 1790 monastier pred konfiškáciou zachránil fakt, že Ľvovský metropolita Michal Levický ho ustanovil za svoju rezidenciu.

ÉRA KOMUNISTOV

Obnova mníšskeho života v Unive sa viaže s vynikajúcou osobnosťou ukrajinskej cirkvi metropolitom Andrejom Šepickým. Ten lavru na začiatku 20. storočia odovzdal studitom. Igumenom sa stal jeho rodný brat Klement, ktorého neskôr komunisti uväznili a utýrali na smrt.

Pri monastieri fungoval aj sirotinec a škola, studitskí mnísi tu do roku 1936 vychovali vyše 170 chlapcov. V roku 1927 tu vznikla aj významná ikonopí-

Otec Pantelejmon kontroluje plást

secká škola; v rokoch 1935 – 1936 sa urobila nová stenopisná (fresková) výzdoba hlavného chrámu. Počas druhej svetovej vojny sa monastier stal mestom záchrany pre mnohých Židov.

Rozvoj monastiera zabrzdilo začlenenie Ukrajiny do Sovietskeho zväzu a následné zúrivé prenasledovanie kresťanov, najmä gréckokatolíkov. Od roku 1947 slúžil monastier ako zhromažďovací tábor pre gréckokatolíckych mníchov. Od roku 1950 potom monastier premenili na domov pre invalidov a neskôr internát pre duševne choré ženy. Napriek tomu sem aj počas totality každoročne na sviatok Zosnutia presvátej Bohorodičky prichádzali pútnici z celej Haliče.

Mnohí z mníchov univskej lavry hrudinsky trpeli za komunistického prenasledovania. Okrem Klementa Šepického bol v roku 2001 blahorečený i Leontij (Leonid) Fjodorov, prvý exarcha pre ruských katolíkov byzantského obradu.

Do polozrúteného monastiera sa mnísi mohli vrátiť až koncom roka 1989. Začalo sa obdobie náročnej rekonštrukcie a budovania, postavila sa nová zvonica a drevený chrám zasvätený blaženým hieromučeníkom Klementovi a Leontijovi. Monastier sa začal zapĺňať aj mnohými novými povolaniami.

MONACHOS

Na záver môžem všetkým, čo to s duchovným životom myslia vážne, len odporúčať návštenu tohto svätého miesta. V istom zmysle sme totiž všetci povolaní byť mníchmi. Grécke *monachos* znamená *jeden, jednotný*. Sme povolaní k duchovnej jednote: 1. k jednote sám so sebou, sám v sebe, k vnútornému zjednoteniu (ujedinenie); 2. k jednote s Bohom; 3. k jednote s blížnymi.

Prvotné mníšstvo sa nechápalо ako nejaký osobitný stav (a doteraz sa tak na Východe nechápe), ale ako radikálne prežívanie povolania, ktoré sme dosťali v krste – žiť s Kristom, pre Krista a v Kristovi. Zomrieť prázdnote tohto sveta a žiť Boží život. Žiť svoje kresťanstvo naplno, bez kompromisov – v tomto zmysle sme všetci povolaní byť mníchmi, aj keď nie všetci sme povolaní žiť (trvale) v monastieri.

Do videnia v Unive!

ANDREJ ŠKOVIERA

(Snímky: autor)

Studiti

Studiti sú východní mnísi, ktorí žijú podľa pravidiel prepodobného Teodora Studitu.

Studitské pravidlá (typikon) vznikali v Konštantínopole postupne od 5. storočia. Najväčšiu zásluhu na ich sformovanie má sv. Teodor Studita (759 – 826). Na Kyjevskú Rus ich priniesol svätý Teodóz Pečerský (1008 – 1074). V 17. storočí však boli všetky ukrajinské monastiere zjednotené podľa pravidiel sv. Bazila Veľkého.

História studitov po ich obnovení siaha do začiatku 20. storočia, keď významný Ľvovský gréckokatolícky metropolita Andrej Šepický, OSBM (1865 – 1944), inicioval obnovu východného mníšstva v Cirkvi. Na počiatku 2. svetovej vojny sa už v monastieroch nachádzalo 196 mníchov studitov. S príchodom komunizmu však boli monastiere zlikvidované. V roku 1973 sa ich archimandritom (doslova *vodca košiar*) stal Ľubomýr Huzar, neskôr hlava Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi. V súčasnosti sa na Ukrajine nachádza asi 80 mníchov studitov. Stupeň mníšskeho života u studitov v univskej lavre sú kandidát, poslušník, archarij, riasofor, schimník.

Deň studitov tvorí osem hodín modlitby, osem hodín práce a osem hodín odpočinku.

Podľa podobných pravidiel žije aj ženská vetva – mníšky studitky, ich hlavné centrum je v Ľvove.

Žilinská galéria Ikony predstavuje ikonu mesiaca február *Obetovanie Pána*

Ikona mesiaca február

Ikonou mesiaca február je *Ikona stretnutia alebo Obetovanie Pána*. Ikona popisuje sviatok Obetovanie Pána v chráme.

Na ikone je zrejmých sedem výjavov, ktoré sú podľa časového sledu umiestnené v dolnej a hornej polovici ikony, pričom tri udalosti Starého zákona sú dole a udalosti Nového zákona sú hore. Zvláštne a dôstojné miesto, akoby určujúce posolstvo, zaujíma predobraz *Otcovstvo* na nebesiach v strede nad piatimi poliami ikony.

LUKÁŠOV OPIS

Na hornom výjave vľavo prichádza Božia Matka spolu s Jozefom, aby potvrdili svoju vernosť a vdăčnosť Bohu za dieťa Ježiša, ako píše sv. Lukáš: „*Ked' uplynuli podľa Mojžišovho zákona dni ich očistovania, priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako je napísané v Pánovom zákone: ,Všetko mužského rodu, čo otvára lono matky, bude zasvätené Pánovi, ' a aby obetovali, ako káže Pánov zákon, pár hrdlickiek alebo dva holúbky. V Jeruzaleme žil vtedy muž menom Simeon, človek spravodlivý a nábožný, ktorý očakával potechu Izraela, a Duch Svätý bol na ňom. Jemu Duch Svätý vyjavil, že neumrie, kým neuvidí Pánovho Mesiáša. Z vnuknutia Ducha prišiel do chrámu. A ked' rodičia prinášali dieťa Ježiša, aby splnili, čo o ňom predpisoval zákon, vzal ho aj on do svojho náručia a velebil Bohu slovami: ,Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, lebo moje oči uvideli tvorú spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu''* (Lk 2, 22-32).

PREDSTAVENIE PÁNOVI

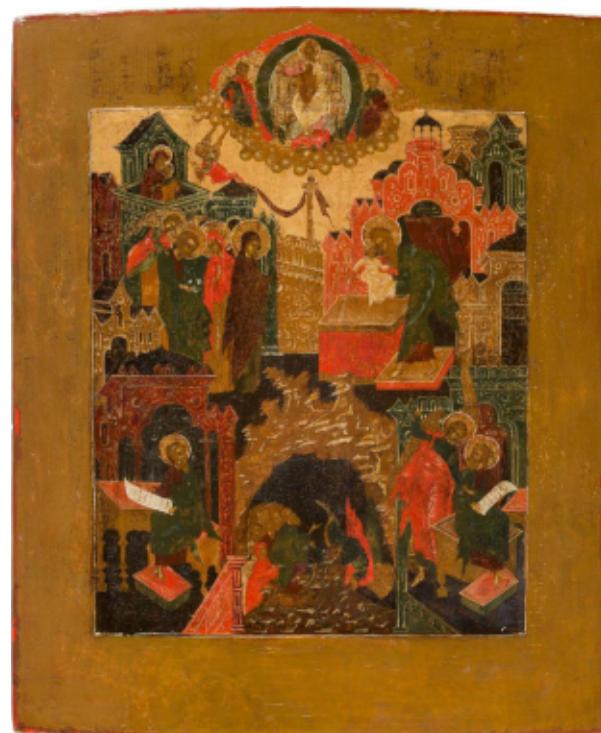
Ak sa narodil prvorodený syn, pri očisťovaní ho rodičia „predstavili“ Pánovi.

Podľa *Knihy Exodus* (Ex 13, 11) totiž všetko prvorodené patrilo Bohu na znak toho, že pred odchodom Izraelitov z Egypta Boh usmrtil Egypt'anom všetko prvorodené mužského pohlavia, kym Izraelitom prvorodených zachoval. Preto sa mu malo obetovať všetko mužské prvorodené: zvieratá sa mali zabiť, kym chlapci sa mali vykúpiť cenou piatich strieborných šekelov (porov. Nm 18, 15n).

Jozef a Mária sa podrobili týmto predpisom, hoci milostiplná Matka sa nemusela obradovo očistiť ani prinášať obetu „za hriech“ a jej Syn ostával naplno Pánov aj po zaplatení piatich šekelov. Malý Ježiš sa podrobil rituálnym predpisom, lebo navonok sa ničím nechcel odlišovať od členov svojho národa. Podobne jeho Matka chcela byť jednoduchou dcérou Izraela a pokornou Pánovou služobnicou.

SIMEONOV PROROCTVO

Pri predstavovaní malého Ježiša sa stalo predsa čosi nezvyčajné. V tom istom čase prišli na Božie vnuknutie do chrámu starec Simeon a 84-ročná „prorokynia“ Anna. Boli to predstavitelia spravodlivých mužov a žien Starého zákona. Tí prišli privítať očakávaného Mesiáša. Simeon ďakoval Bohu, že mu dobral uvidieť spásu, „svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela“. Starec Simeon berie dieťa do náručia s veľkou ochotou, prijímajúc ho z rúk Bohorodičky, ktorá ho odovzdáva veľkodusným gestom plným pokory.

Jedinečným posolstvom sa Simeon obrátil na Ježišovu Matku: „*On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať, – a tvoju vlastnú dušu prenikne meč –, aby vyšlo najavo zmyšľanie mnohých sŕdc*“ (Lk 2,34-35).

NAPLNENIE PROROCTIEV

Boli to tajomné slová, ale zreteľne naznačovali dramatické chvíle, ktoré očakávali ju aj jej Syna. Na ikone to potvrdzujú aj nástroje umučenia v rukách anjela na ľavej strane. Diet'a sa tu stretáva so svojím pravým Otcom, ale aj so svojím ľudom zastúpeným Simeonom a Annou. Stretáva sa tu dieťa a starec, mladosť a múdrost', je to stretnutie svetla a tmy, Starého a Nového zákona. Anjel vpravo dole ukazuje Simeonovi Diet'a, ktoré je naplnením všetkých proroctiev, a prišlo na spásu všetkých nielen živých, ale aj čakajúcich v podsvetí, na Adama a Evu, na spravodlivých starozákonných predkov.

Duchovné posolstvo ikony je silné. Vtelené Slovo, Boh, ktorý prichádza ako bezbranné dieťa! Boh, ktorý prináša svetlo spásy, zosobnená Láska odhodlaná ísť až do krajinosti.

MARIANA URBANÍKOVÁ

O bohatstve prvých storočí kresťanstva

Z depozitu viery

Benedikt XVI. (Joseph Ratzinger) je veľký muž súčasnej Cirkvi, znamenitý teológ a autor viacerých kníh, obohacujúcich naše poznanie, v ktorých sa spája hĺbka tradície s aktuálnymi výzvami, poznatkami i znameniami čias.

Benedikt XVI. potvrduje, že skutočná teológia neopúšťa požičiu viery a katolíckej náuky, ako nám ju odovzdali predkovia, skutočná teológia je verná osvedčeným zásadám, neutieka sa k nijakým špekuláciám a evanjelium vykladá v súlade so zmyslom Ježišovho účinkovania a nie proti nemu.

V súčasnosti sa s novou naliehavosťou ukazuje, ako je potrebné vraciať sa ku koreňom, oživiť narušené spojenia s tým, čo je tu oddávna a stále platné a dôležité, pretože v duchovnej oblasti nerozhoduje čas, Božie slovo sa neviaže na dejinné obdobia ani na menlivé ľudské kritériá či očakávania.

NÁVRAT KU KOREŇOM

V nadväznosti na to môžeme spomínať ďalšieho nemeckého autora – Jozefa Holznera, ktorý vo vynikajúcej životopisnej knihe o apoštolovi národom svätom Pavlovi vyzýva na duchovnú obnovu s cieľom „*zachrániť nás náboženský život pred rozprsknutím a skomplikovaním a dať mu prakresťanskú veľkosť a jednoduchosť*“. A pripomína: „*Vo svetle tejto skutočnosti nástojučivo leží nám kresťanom dneška na duši povinnosť prebudíť v sebe sily kresťanského praveku*“ (Jozef Holzner: *Svätý Pavol*; Bratislava, Lúč, 2011).

Významným faktorom v živote kresťanského spoločenstva počas prvých storočí bolo pôsobenie cirkevných spisovateľov. Tých z nich, ktorí sa vyznáčovali svätoštvorou života a pravovernou náukou, Cirkev poctila titulom cirkevný otec. Majú čo povedať i nám, v prvom rade osobným príkladom, statočnosťou a vytrvalosťou, vernosťou Ježišovi Kristovi, a potom svojimi dielami, ktoré sú sice z nášho pohľadu poznámené patinou, majú však v sebe práve tie kýžené „*sily kresťanského praveku*“, ako aj „*prakresťanskú veľkosť a jednoduchosť*“ (o jednoduchosti tu možno hovoriť napriek špekulatívneemu charakteru viacerých spisov, oná

toru sa dostalo svätemu Augustínovi, k tým rozsiahlejším patria tiež portréty Origena, Bazila Veľkého, Gregora Nazianského, Gregora Nysského, Jána Zlatousteho a Hieronyma.

Posolstvo mysliteľov kresťanského staroveku je aktuálne aj teraz. Ústredný bod ich úvah je vzťah viery a rozumu – viera a rozum musia byť v súlade, kresťanstvo sa nebojí pravdy, práve naopak, od pravdy závisí.

ZÁRODOK TRADÍCIE

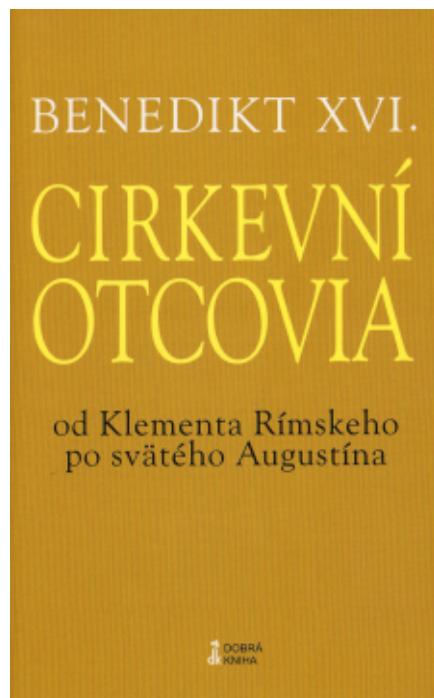
Ďalším relevantným prvkom ich náuky je kladenie dôrazu na jednotu – kresťania stoja na spoločnom základe vieri, povedané slovami svätého Cypriána (3. storočie): „*Jeden je Boh, jeden je Kristus. Jedna je aj jeho Cirkev, jedna je viera, jeden je kresťanský ľud zhromáždený v pevnej jednote spojivom svornosti.*“

Všetko úsilie myseľ má mať vyústenie v životnej praxi, malo by viesť k náprave a polepšeniu. Pravým účelom teológie je usmernenie človeka, aby nepremánil svoj život zbytočnosťami, ale aby našiel svetlo, ktoré mu pomôže rozpoznať to, čo je dôležité (sv. Gregor Nysský). Pritom nič z toho nemožno dosiahnuť bez modlitby a prijímania Božieho slova. I to nám pripomínajú starí autori.

Kniha Benedikta XVI. o živote a diele cirkevných otcov dáva možnosť nahliadnuť do myšlienkového a duchovného bohatstva prvých storočí kresťanstva. Tam je zárodok Tradície a stáročnej skúsenosti Cirkvi. Evanjelium je nemenné, a predsa vždy nové, živé a účinné. Svätý Hieronym takto napomenul istého kňaza: „*Stále sa pevne pridržiaj tradičného učenia, ktoré ti bolo odovzdané, aby si mohol podľa zdravej náuky povzbudzovať veriacich a zavraciať tých, čo jej protirečia.*“

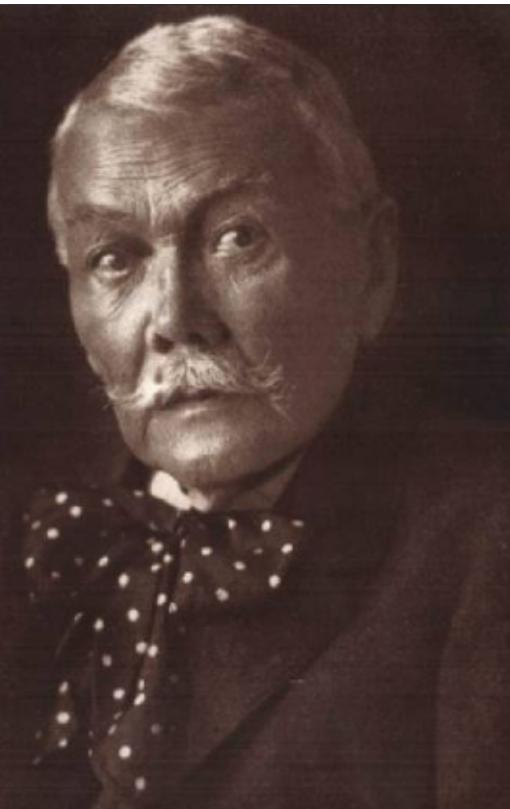
JÁN MARŠALEK

Benedikt XVI.: Cirkevní otcovia, Trnavá, Dobrá kniha, 2009

Pavol Országh Hviezdoslav

Elégie pôstne

Je smutný čas. Čas velikého pôstu.
Čas odriekania, pokánia a skruchy:
čas nechať krvú, voliť cestu prostú

a spoločenstvo prervat' s mracha duchy.
Čas úprimne sa priznat' chybám,
hriechom
(bo kto je od ich lipkavých špin suchý?),

a nielen uznat', ale plným spechom
i oželiť ich. (Bo kto v tomto skrbí,
je netvor; toho hruď je diabla
mechom...)

Čas teda všetky pozahladíť štrby,
čo vyhrázili psi: väšne pajednaté;
rozhádzať svárov trňovité hľby,

tak stezku srovnat' a ísť – a rieť: Brate
môj, prepáč! Ako skrvavená láska,
hl'a, poručila tamto na Golgate:

ach, učiň tiež... Hej, že sa pukla pánska,
ja vinen sám! – Ja smyslel v tvojom oku
zriet' brvno, kdežto nemal si ni vláska.

Ja namieril hrot proti tvojmu boku,
osídla strojil, užíral ti z mania,
česť tvoju máčal v mrzkých pomlúv
stoku;

ja ničomník ten bol, ja tvoja rana
i hana – Och, jak v svedomí ma páli
tá výčitka, zmij z pekla vyšľahaná –

Včul' tlak zas – valí kýs' sa balvan
skaly –

ha! tresknul; teraz každý kus však škvári!
Ó, milosť! Popol v temä ostydalý...

Pod' obetovať chcem sa na oltári
pred Bohom-smiercom celý,
v skrúšenosti;
chcem nahradíť ti duše, srdca dary:

len odpust'!...
Lež kto dnes sa takto postí?

Farizej aspoň – a tých mnohé pluky
sú i dnes – svoj žial snadno učičíka;
zásluhy scítia, umye si ruky

bár v slzách vdov... a zazrev na celníka,
ospravedlnený vykračuje hrde
z dvier chrámu, kde cveng leda

halierika

ho ešte vypne k chôdzi... To, hl'a, žrde
tie v ľudstva sade, bez ovocia, chladu;
neplodné figy. To tie srdcia tvrdé,

kam dobývať sa značí v strelkys hadu
liezť do sluje; tie stvory v mraznej broní,
namiesto priazne pestujúce zradu –

To svätuškovia a pokrytci oní,
čo v plášť sa cti či v rúno ovčie halia;
však l'uti sebci sú. Čo na zákony

kým prisahajú, v ten čas kly a žialá
už ostria vo pošvách. Bližným pravidlami
sa vnucujú (tak hucá samochvála):

a vtedy sú čo? Otep lichej slamy,

kde klas už v mlieku snetom zahubeny;
i v prvý náraz rozpášu sa sami.

Nu, bezbožníci, lenže zakuklení
do maškár šumných, v šľachetnosti
rúcha!
Horlivci v zápol mŕtve o písmeny,

z nichž pletú hrádz, by šteťou ani
mucha
myšlienky smeľej neprebrnkla vo svet,
nietoby pravda veľká – orol ducha!

Nerečú: Odcloň! – tme, nie slnku:
Posvet';
len okázalost' šupín je ich habit,
ňou ľpejú smysly, tá ich svetlonos – Ved'

či nezšomrali: Nám nesluší zabit'...?
Však zato zdávna dychtili až d'asi
po krvi, znajúc, zvlášť že sladká má
byť

spravodlivého, smäd že pomsty hasí.
Najali luzu: tá nech vezme kyje,
dľa úmyslov ich zodráňa kvet krásy,

kopiju vrazí v bok, kde láska nyje,
znešvári čelo, kde svit božský sedí...
– Nie, tvrdošijní tí nesklonia šije:

to človečenstva neprepuklé vredy! –

A čo rieť o tých, ktorí bezohľadne,
bezuzdní, diví pášu, čo im d'aka?
O tribúnoch lži, ichž pysk drzý vládne

dnes verejnosťou a na fórách kráka
krahulčím škrekom, d'ubúc do výstrahy?
O neodbitných štencoch vlkodlaka,

hryz vtápajúcich v bedrá jasnej snahy?
O žrecoch, čo sa o výpravách shodli
s rytiermi krivdy; za chrámové prahy

vnášajú sami blbých bohov modly,
tam Tomu v posmech – z barákov im
stroja
hod žertvy... za zisk šimoníctva podlý?

O spupných správcoch, z ľudských bied
a znoja
čo bujnejú, a upíroch, čo hrudu
i slabosť každú vo svoj hrovoľ doja?

O násilníkoch, právo v sietiach súdu
zadrhujúcich, šklbcoch pravdy pramien
a przniteľoch šedín, ctnôt a studu?

O duchomorcoch, do železných ramien
čo voľnosť tiesnia, svetla po pochodni
dubasia, bahnom otravujú prameň;

túh zlatohlav čo driapu blahorodný;
trhajú sväzky, kliny razia vzdoru
do článkov bratských; prívalom deň po
dni

pustošia nivy, rýpu Sion-horu,
žeň zlatú ničia dušiam, márnia statky:
i budúcnca si mienia skrášliť zoru

len čierhou smrti iných – brudem jatky?
O záškodníkoch rozličného druhu,
imž pospasom sú bližných nedostatky

a cudzí bôľ imž pripadáva k duhu?
– Čo od tých všetkých možno čakať
v dobe,
odkrývajúcej ľadvín tajnú vzpruhu?

Tí zhucí, v úder vzniesli ruky obe,
buntoši, ktorým príkaz svetský-boží
je šumom vetra, nažive či v hrobe

nič svätého; tí dravci v ľudskej koži,
barbari hladkí, školovaní dráči:
tí že by vstali s pohodlných loží,

bo pod svedomím preds' ich čosi tlačí
a sostúpili v nerest' s pýchy mostu,
údolím súžby pošli po bodl'ači?

Tí že by skrotli k velikému pôstu,
obmäkli skruchou, citom otajeli
a k milosrdia prepucili brostu

sa nápravou...? Och, lotri, povrheli,
čo sú tým články viery, božské vzkazy
a stanovenia o človeka cieli!?

Čo poklady, ichž hrdza nepokazí,

čest', povinnosti, ľudstva zájmy drahé
a výdobytky ducha? – Púhe frázy!

Čo borba vekov, v dejín dlhej dráhe
námahy, práce i obete všetky:
by spravedlosť zemskej na podlahe

zastala správou, okovy a klietky
v zmar klesly, svitlo blaha slnko zlaté
k agapám lásky spolným...? Hlúpe
pletky!

Tí pozdvihnuť sa k Tomu na Golgate
sústrast'ou hnani, kalich žertvy horký
k dnu vyprázdní...? Och, plemá
nestydaté!

Ba pozdvihli sa, šelmy jednej svorky,
i modlikajúc o zdar na zločiny,
žalm revúc plenu, lezú na pahorky:

stavajú muky sami; zášti sliny
nech smýva svätá krv... Čuj vresk
a zmätok,
ston, tlkot – Sami zarážajú kliny –

Včuľ pekelný checht... To ich Veľký
piatok!
A farizeji mnú si ruky k tomu –
– I kde tu pôst? Čo zbudlo naostatok?

Dážď, hrozný dážď: ten spadlý na
Sodomu?

Lež ani Boh ver' neobliekol telo
človeka: aby totým pod obrazom
hýrilo jedno, druhé súžbu mdlelo.

A neumrel tiež zloby pod nárazom,
ni nevstal z mítych: aby ona žila.
Trpežlivosti drme za povrazom

už príliš drzé rohatá jej sila,
až na prah nebies peny besu metá –
I verím: hreší, aby dohrešila;

okamih blyskne na orloji sveta
prv, než sa nazdá, vpáli cez povalu,
kde pelešila v bezpeč uzavretá:

i odhalí vraz dôstoj tribunálu,
zazvoní hromom k dňu, kde sám Boh
súdi;
On miene – a vír schytí stráž i skalu –

On vstane s trónu zhovievavej nudy,
posledná krupaj s kríža zápäť skanie;
bo nie viac milosť, ale hnev sa vzbudí
v ňom, sudsu prísnota...
Ó, nedli, Pane!

Pred 110 rokmi zomrel jeden z posledných polyhistorov, katolícky kňaz Andrej Kmet'

Slovenský Schliemann

Do galérie najväčších osobností Slovenska právom patrí Andrej Kmet', jeden z posledných polyhistorov svojej doby. Stelesňoval v sebe jednotu duchovného, vedeckého i osvetového činiteľa. Mnohostrannou činnosťou si ešte za života získal veľký obdiv.

Andrej Kmet' sa narodil 19. novembra 1841 ako syn dedinského kováča v Bzenici. Bol najmladší z ôsmich detí. Už ako gymnázista v Banskej Štiavnicki našiel záľubu v botanike. Po skončení šiestej triedy gymnázia prešiel do siedmej triedy tzv. malého seminára v Trnave. Po maturite odišiel študovať teológiu do Ostrihomu. Po knazskej vysviacke bol kaplánom v Senohrade a neskôr farárom v Krnišove a od roku 1878 v Prenčove. Od roku 1906 žil na odpočinku v Turčianskom Svätom Martine, kde napokon 16. februára 1908 zomrel.

ARCHEOLÓG A FOLKLORISTA
Napriek tomu, že Andrej Kmet' nemal odborné vzdelanie v archeológii, bol jeden z prvých slovenských vzdelancov, ktorí sa systematicky venoval tomuto odboru. Jeho súčasníci ho nazývali *Slovenský Schliemann*.

Pri výskumoch v Honte získal cenný archeologický materiál z predhistorickej obdobia, najmä z bronzovej doby. Pri svojich výskumoch v Beši vykopal a zachránil kostru mamuta, ktorú venoval Slovenskému národnému múzeu. Vo svojej historickej interpretácii zastával názor o autochtonnosti Slovanov na našom území už pred kresťanskou érou. Z tejto oblasti sú aj jeho publikácie. Už v roku 1882 vydal v Budapešti príručku *Jako sa majú poklady kopat'*. V dvoch prácach, ktoré vyšli v roku 1902 v Turčianskom Svätom Martine – *Ďalšie výskumy z obvodu Sitna a Spodná čelust' človečia s dvoma zámkkami* – opísal svoje výskumy.

Okrem archeológie sa Andrej Kmet' venoval aj folkloristike. Už ako študent vydal zbierku vianočných ľudových

piesní, počas knazskej činnosti zapisoval ľudové povesti a rozprávky, skúmal zvyky, običaje, zbierané výšivky aj čipky, ktoré propagoval doma i v zahraničí. V roku 1873 zorganizoval na svetovej výstave vo Viedni expozíciu výšiviek z Hontu.

V roku 1891 prezentoval slovenské čipky na česko-slovenskej jubilejnej výstave a v roku 1895 na Národopisnej výstave česko-slovenskej v Prahe. S týmito slovenskými vzácnosťami sa zúčastnil v roku 1893 na svetovej výstave ženských prác v Paríži. V roku 1904 bol zasa na slovanskej výstave v USA. Spoluorganizoval výstavu čipiek v Martine, ktorá sa uskutočnila v roku 1887, a výstavu ľudovej umeleckej výroby v Honte v roku 1895. V roku 1910 inicioval založenie účastinnej spoločnosti Lipa v Martine a Výšivkárskeho družstva v Skalici.

Popri pastoračnej práci mal A. Kmet' množstvo ľudových a osvetových prednášok. Viedol nimi ľud k vtrvalosti, vzdelaniu i k duchovnému prehľbovaniu. Zakladal vzdelávacie spolky a knižnice. V roku 1863 sa zúčastnil zakladajúceho valného zhromaždenia Matice slovenskej, pričom sa stal jedným z jej prvých členov.

BOTANIK

V oblasti geológie, mineralogie a paleontológie spolupracoval Andrej Kmet' s profesormi Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici.

Zaoberal sa aj botanikou – objavil viačero nových druhov rastlín, preto podľa

Snímka: archív

neho pomenovali na 40 rastlín, najmä ruži a húb. Zostavil herbár, ktorý obsahuje 72-tisíc položiek, z toho 39-tisíc vyšších rastlín (aasi 6-tisíc ruží) a 33-tisíc nižších rastlín (25-tisíc húb slizoviek). Sústredil zbierku semien obsahujúcnu 1 733 vzoriek patriacich k 516 rodom. Herbár je uložený v Slovenskom národnom múzeu.

V roku 1892 navrhol založiť Slovenskú učenú spoločnosť so sídlom v Martine a s filiálkami vo všetkých slovenských mestách. Vznikla v roku 1893 pod názvom Slovenská muzeálna spoločnosť a Kmet' vypracoval návrh jej stanov. Tento počin pje historický medzník vo vývine slovenskej národnej vedy.

Všade, kde A. Kmet' účinkoval, bojoval proti alkoholizmu, všade zakladal školskú štepnicu, cirkevnú knižnicu, čitateľský spolok, roľnícku technickú a hospodársku knižnicu či ovocinársky spolok. Písal popularizačné brožúrky a články nielen do slovenských časopisov a novín, ako boli *Obzor*, *Katolícke noviny*, *Národné noviny*, *Orol*, *Národný hlásnik*, *Pútnik svätovojtešský* a iné, ale aj do inojačných periodík – *Österreichische botanische Zeitschrift*, *Uhorské noviny*, *Deutsche botanische Monatschrift* a podobne.

LUBOMÍR VILIAM PRIKRYL

Podporte časopis VOX

V roku 2018 ho môžete podporiť
aj poukázaním

2 % z dane.

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Vox In Deserto

Vydavateľstvo Adalen prináša
na knižný trh novinku

**Stručný slovensko-anglický
teologický slovník**
od dvojice autorov
Doc. Edity Hornáčkovej
Klapicovej, PhD.
a ThDr. PhDr. Petra Klecha, PhD.

Publikácia je dvojjazyčným výkladovo-prekladovým ekumenickým slovníkom, ktorý zahŕňa najpoužívanejšiu slovnú zásobu súčasnej kresťanskej teologickej terminológie v rozsahu približne 1 300 slov. Cieľom je poskytnúť základnú odbornú terminológiu z najdôležitejších vedných odborov kresťanskej teológie tak, že každý termín vo východiskovom jazyku obsahuje stručnú definíciu a ekvivalent v cieľovom jazyku.

„Aj keď na území Slovenska možno hovoriť už celé storočia o tvorbe odborných slovníkov, ohľadom terminológie teológie sa tejto oblasti nevenovala primeraná pozornosť, hoci teológia si postupne, najmä v ostatných rokoch, vybudovala bohatú slovnú zásobu,“ píše o slovníku hlavný recenzent nitriansky biskup Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Publikácia podľa jeho slov vypĺňa medzeru na knižnom trhu a môže byť užitočnou pomôckou pri práci prekladateľov a tlmočníkov. Je určená aj pre odborníkov v teologickej a filozofickej oblasti, ktorí pracujú s cudzojazyčnými textami, pre študentov, ale i pre širokú verejnosť.

*Stručný slovensko-anglický teologický slovník za cenu 5,90 eur si je možné objednať
e-mailom na adresu adalen.knihy@gmail.com
alebo telefonicky na čísle 0915 561 420*

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751